

Conspectus Concertorum.

1. Petersen. Joh. Vilh. Acorum Liti defensum, contra Meviamam. Trpurti ad Noeh. No 1650.
2. Smeri Evangelii Compromissionem seu unionem sive synod. Egrum. In Martia non sicut wabon haligen Glaubens baten sime No 1699.
3. Schwerdman Sam. Suetus begriff von der gemachten Schelwig-Actuorum. No 1698.
4. Suetus entwurf auf seine Vorung angestellter Unterwiesung mit Vorplesung Armer Vater sine Mäthen Litu Dubrogien.
5. Philippi Jacobi Spreneri, Ceta de Obra Joh. Bened. Caspizovi No 1699.
6. Projete, Nro die Aufschrift der Stammschreiben sine an der sündigen Jugend voraussetzt. Halle. No 1698.
7. Sudaß Christoph. Die Lehre von der sündigen und vollkommnen heil No 1700.
8. Hübeli M. Andr. Nothissima Antiquitatis. No 1700.
9. Guld. Reich mit Gold, über ihn, was Antiquitatis. No 1699. In Markt gebearbeit. ex. Insensura sine Ceta ad Neumamm. Feu Heringum, Mayerum, Schelwigum, Bucher, et adodium etc. Fran. No 1700.
10. L. P. H. Absondelt auf der curio, sagrae et Nro Lange sagrae antige Hoff sagrae, sive nro und voo Gabe wofür wofür. Franck. ad Moenum.
11. Henn. Nupli Si sponsonum Academicarum de Apodici, sive demon sponone ac sponone scriptionaria. Hiloni 1698. aus. ejusd. parentis de stud. propheticis.
12. Anonü Pauli de Validitate Fundamentorum, quibus Pontifici velis sive sive nro professorem Filii Tridentina. Halle. No 1698.
13. Guld. de sive sive de solentibus conscientis conscientis. Halle. No 1698.
14. Guld. Harmonia fidei, qua justificatur, cum fide, quatenus justificare dicitur. Halle. No 1698.
15. Guld. De auctoritate Ecclesie, qua marer est, Lippia. No 1698.
16. Breichantli Joach. Justi Lacryme q obra p macore Joh. Siretti. Halle. No 1698.
17. Varenii August. Vena messie q sibirio de Vena de Vena, No 1698.

~~28~~
29

כַּלְהוּיָם
DISSERTATIO THEOLOGICA
DE

TERRESTRIBUS ELOHIM,

b. c.
MAGISTRATU POLITICO,

Quam
JEHOVAH ELOHIM clementer annuente,
Ex

Psal. XXII. comm. 6.

In florentissima Electorali ad Albim Universitate,

PRÆSIDE

*VIRO SUMME REVERENDO, MAGNIFICO, AMPLISSIMO atq;
EXCELLENTISSIMO,*

DN. JOHANNE *Deutschmann* /

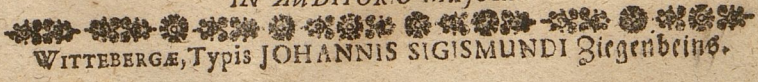
S.S. Theol. Doctore, Ejusdemq; in Incl. yta Leuco-
rea Prof. Publ. Celeberrimo, Alumnorum Ephoro
Gravissimo,

DN. Patrono, Præceptore, ac studiorum suorum Pro-
motore, omni pietatis atq; observantia cultû æternum
suscipiendo,

Publicæ, placidæq; disquisitioni proponit

GABRIEL RITTER, CIBINIO TRANSYLVANUS,

S.S. Theol. ac Phil. studiosus,
Ad diem Maji A.C. cl. lxxxi.
IN AUDITORIO MAJORI.

WITTEBERGÆ, Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Siegenbeins.

9. 11. 16

TRACTATUS POLITICVS

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

DE IUSTITIA

IN NOMINE JESU!

DISPUTATIO THEOLOGICA

DE

TERRESTRIBUS ELOHIM

vel

MAGISTRATU POLITICO,

EX P S ALMO XXCII. 6.

Illustrissimus, & notatu dignissimus Politici Magistratus Titulus est, quem Vir Sapiens Eidem tribuit Cap. VI. s. dum Reges atq; Principes ὁ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς, vid. ὁ ψιτῶ, βασιλείας, elogio satis emphatico, dicit. Illustris est hic Titulus, si respicimus causam: causa certè Magistratus summa. Solus autem DEUS Magistratus Politici dicitur Autor Rom. XIII. 1. hinc Autor ille summus à Viro Sapiente describitur in hoc textu, partim à quidditate, vel ipsa Deitate v. 6 quia DEUS appellatur, dum inter alia requiritur à Magistratibus, ut recte judicent, iustitia legem custodiant, & secundum DEI voluntatem ambulent: partim à Majestate, vel excellentia, quia vocatur Autor Magistratus ὁ ψιτῶς, dum ipsi virtus data perhibetur ab Altissimo, qui posthæc ipsius opera sit interrogaturus, & cogitationes Ejus scrutaturus; v. 4. partim ab autoritate, vel potestate, quia potestas ipsi data dicitur à Domino v. 4. illud Autoris Essentiam, istud Eminentiam, hoc potentiam designat; illud principium, istud proprium, hoc medium constituendi Magistratus indicat. Hic Rex Regum, &

A 2

Domis

Dominus Dominantium Apoc. XVII. 14. & XIX. 16. cujus omnes
Monarchæ, Reges omnes ac Principes, ac in univèrsum omnes
Magistratus, Vasalli sunt, dum non à se, sed à Deo regnant, &
non secundum suam, sed juxta DEI voluntatem regnare debent,
ut v. 6. Vir sapiens testatur, non ex propria, sed ex demandata
divinitus potestate regimen univèrsum administrant, nec ex
sua, sed ex aliena, concessa cælitus autoritate, reliquis homini-
bus dominantur. Hinc etiam illustris Magistratus manet Ti-
tulus, à Viro Sapiente notatus, si respicimus formam: vocat
enim eos ὑπεράστυς tum DEI, tum regni. Nomen hoc empha-
ticum, & Magistratui non incongruum. Nam ὑπεράστυς remi-
gem significat, qui magno labore, non absque sudore, navicu-
lam regit, ducit, & ad tranquillitatis portum è fluctibus peric-
ulosis deducit: sic Magistratus, instar remigis, in politia na-
vicula sedet, eamque sua sapientia regit, sua potentia ducit, &
sua prudentia totam politiam è variis periculosis casibus, & cur-
sibus, in portam felicitatis & securitatis deducit. Si quis etiam
hic respicere velit, in hoc nomine momentoso, finem atq; metam
Magistratus, non obscurius eadem indicatur. Nam remiges
non ad speculandum, nec ad otia, sed ad strenue remigandum,
masculè laborandum, in navi reperiuntur: sic etiam Politi-
ci Magistratus non ad speculandum, nec ad luxuriandum, nec ad
otia, sed ad vigilandum, laborandum, imperandum, militan-
dum &c: in alio naviculæ civilis sedent. Magistratus officium,
non est otium, sed negotium, imò negotiorum negotium.
Quot enim in univèrso populo negotia fiunt, aut fieri debent,
non nisi per Magistratus negotium ordinantur, gubernantur &
ad salutem tam privatam, quam publicam destinantur. Deniq;
si respicimus Magistratus Materiam, salutantur non omnes unius,
nec hujus, vel illius παροικίας, aut conjunctionis multarum
domorum, nec ἐμπυραίας, vel amplissimæ regionis, aut πολυ-
στοιχίας, seu multorum locorum, sed toti βασιλείας, ὑπεράστυς,
univèrsi regni Ministri: Nam Magistratus est Minister DEI,
strenue laborans circa personas omnes, sive sint Dominorum, sive
servorum, sive masculorum, sive femellarum, sive superiorum, si-
ve inferiorum, sive seniorum, sive juniorum &c: circa res omnes,
quæ-

quæcunque in toto regno reperiuntur, sive bona sint immobili-
 lia, sive mobilia, sive publica, sive privata, sive cujuscunque
 conditionis alius; circa quasvis actiones sive bona, sive male
 sint, sive publica, sive privata &c: Sic igitur quilibet Ma-
 gistratus est *vicerex* *His Beatiæ dei*, *DEI vicarius*, qui *DEI*
 vices his in terris gerit, *DEI Plenipotentiarium*, qui plenam
 in omnibus civilibus potestatem *DEI* nomine ducit, *DEI*
Locum tenens, *SOZES Stadthalter* / qui locum ejus
 in administratione Regiminis occupat, & justitiam ac æqvita-
 tem, juxta divinam Ordinationem, in magna *Mundi domo*
 dispensat. Nos omnes vivimus in *Regno DEI*, fruimur *Regni*
DEI privilegiis & beneficiis, jure proinde *DEI Legatos & Ad-*
ministratores respicimus, magna *veneratione* suspicimus, & ad
 majorem ipsius Magistratus cultum, ac debitum *Eidem præ-*
standum obsequium, *Divina constitutionis Pandectas*, *Scripturas*
Sacras, & *tabulas authenticas* evolvimus, & *Doctrinam Ortho-*
doxam de Magistratu Politico frequenter repetimus. Hoc
 etiam, occasione data, præsentis est instituti. Non autem vagis &
 dubiis, iisque tenebricosis gressibus procedemus, sed omnes me-
 ditationes nostras, in Domino suscipiendas, ad *Oraculum* ali-
 quod *Biblicum*, ceu *statuam mercurialem*, referemus, vel etiam
 illud, instar *facis*, præferemus, ut eo rectius veram de *Magi-*
stratu *Doctrinam* invenire, eò planius eandem è clarissimis *Spi-*
ritus Sancti verbis aperire, eò certius ad scopum nostrum per-
 venire, tandemq; fructum omnem eò plenius reperire valeamus.
 Sit igitur *Rex Regum*, & *Dominus Dominantium*, per *Spiritum*
Veritatis & Majestatis, *Doctor & Ductor* omnis nostri laboris in
Principe Regum Terra, *Christo Jesu*!

1. **D**um arduam, jucundissimam, & utilissimam doctrinam
 de *Magistratu Politico*, tanquam *Diis Terrestribus*, vel
inferioribus, ingredimur, eam, juxta scripturam divinitus pa-
 refactam, religiosè persequimur, & non humanis *Speculationi-*
bus, nec propriis *adventionibus*, nec antiquis *traditionibus*,
 nec ipsius tantum *natura legibus*, sed *divinis* potius *revelationi-*
bus in hac ardua tractatione nitimur. Solum enim *DEI* ver-
 bum immotum, & invictum veritatis fundamentum, cum sit
verbum veritatis Ephes. I. 13. & ipsa *veritas Job. XVII. 17.*

2. Dum verò per universum scripturæ circulum innu-
mera prostant, & authentica Veritatis Oracula, non ex *Apol-
linis tripode*, sed ex *caelesti Triade* profecta, nos ex omnibus *Da-
vidicum* aliquod *Oraculum* è *Psalmis θεοωιδίσις* seligemus,
& potissimum illud emphaticum *Psal. XXII. 6. de Magistratu*
Testimonium nunc eligemus, neq; tamen alia sacrarum lite-
rarum dicta, sive *Veteris*, sive *Novi Testamenti*, prorsus negligemus.

3. Pulcherrima vero sunt *Regis θεοδιδάκτου* verba, quæ
non suo, sed potius, in persona summi Numinis, *sublimiori nomine*
proponit: *Ego dixi, Dii estis, filii excelsi omnes*. In lingua prophe-
tica sic legitur: *ואני מסרת אללהים אתם וכני עליון כלכם*
B. Lutherus: *Ich habe woll gesagt: Ihr seyd Götter/ und alle
zumal Kinder des Höhesten*.

4. Hoc Oraculum continet *illustre doctrinæ de Magistratu*
Compendium, & veritatis caelestis, quoad hoc doctrinale
caput, *summarium*. Totus enim hic *Psalmus* divinum hujus
dogmatis præ se fert *commentarium*, & singulare quoddam san-
cti Spiritus, in exponenda doctrina de Magistratibus civilibus,
artificium. Nihil enim in orthodoxia, quoad hunc articulum
desiderari poterit, si quis curatius membra *Psalmi* totius cum
ipsis verbis considerare voluerit. Nos hac vice, missis reliquis
verficulis, tantummodo *sextum* nostræ tractationi conse-
cramus.

5. Si vero præsens *Oraculum* limis saltem oculis intro-
spicimus, omnis *doctrinæ de Magistratu fundamenta* mox in
eodem conspicimus. Nam ut alias, sic etiam h. l. *Magistratum*
consideratur, & quoad *Onomatologiam*, & quoad *Pragmatologiam*,
cum & illustrissima *Nomina* verbis explicitis notentur, &
plenissima *επιχρηματα* non obscurius insinuantur.

6. *Onomatologiam* quod concernit, non unum, sed duo
Nomina præclara *Magistrati* tribuuntur, quorum I. *Elohim*
est, *Ego dixi, Elohim estis*, Lat. *Dii estis*. Vox *Elohim* quoad
Etymologiam, juxta varios variæ dicitur esse derivationis. A-
lii non attendentes numerum *pluralem*, & deductionem à nume-
ro *singulari*, *Elohim* dictum esse volunt quasi *אלהים* *robur*
eorum,

eorum, quod DEUS omnium rerum creaturam virtus sit, sicut dicitur II. Sam. XXII. 32. *Nemo est petra fortitudinis, prater Deum nostrum, quæ sententia R. Nachamani tribuitur.* Certum equidem est, quod Deus sit robur, petra, fulcrum omnium creaturarum, quippe quæ dependent à DEO, tum in fieri, tum in esse, tum in operari, sicut notissimum, quia ratione dicitur etiam de creaturis universis, πάντα ἐν αὐτῷ οὐκ ἔσκηκε, omnia in eo consistunt, Col. I. 17. & de nobis hominibus, in ipso vivimus, movemur & sumus Act. XVII. 21. sed hæc nihil ad nomen Elohim, utpote quæ pluralis est, respiciens suum singularem אֱלֹהִים, vox est relativa, non absoluta, personalis quoque non causalis, vel essentialis. Rectius igitur deducitur ab אֱלֹהִים suo singulari, quod nomen DEO proprium. De hujus variis derivationibus vid. Venerandus Dn. D. Calovius in Theol. nat. & revel. p. 408. seq. Omnium convenientissima dicitur, quia deducitur ab inusitata radice אֱלֹהִים, quæ secundum Arabicum cognatum verbum significare, vel indicare videtur, ob eminentiam servire, colere, adorare. Sic non incongruè vox Elohim de Magistratibus adhibetur, cum & illi propter eminentiam reverenter colendi sint, politicisq; gestibus adorandi, sicut & ipsis propter majestatem servire debemus. Summus Magistratus Dominus est; reliqui servorum instat habentur.

7. Quoad homonymiam notandum, quod vox Elohim vel accipiat (a) quoad ἀνομοίαν, in sensu abusivo, qua ratione tribuitur idolis passim in scriptura sacra Exod. XXIII. 24. Esa. XXXVI. 18. &c: Diabolicis spectris I. Sam. XXIX. 13. ipsis Diabolicis Gen. III. 1. seqq. &c: - - (b) quoad ἀναλογία in sensu metaphorico, vel analogico, sic competit Angelis Psal. IIX. 6. XCVII. 7. hominibus in eminentia constitutis, sicut Moysi Exod. VII. 1. respectu Pharaonis, tribuitur, cujus certe Magistratus non erat: & Magistratibus Exod. XXI. 6. XXII. 8. 9. &c: (c) quoad ἰσότης, in sensu proprio atq; primitivo, qua ratione solius DEI proprium nomen est; & licet quoad usum biblicum plurale nomen Elohim magis sit personale, quam essentialis, tamen à personis Essentialis non excluditur, sed quoad significatum concretivum includitur: interim ex collatione locorum, in quibus hoc

nomen

nomen usurpatum à Spiritu S. legimus, facillè patet, quod uno modo non adhibeatur, dum modo sumitur pro *personis omnibus* in statu absoluto, quatenus sine relatione ad certum solam pluralitatem in Deitate concernit, quæ Trinitatis est, non unitatis, non dualitatis, vel etiam indefinitæ numerositatis: vel etiam, in textu citra relationem ad intra, vel personalem, opus aliquod externum respicit: porro verò sumitur in statu relativo, quando juxta contextum ad duas, vel etiam ad unam personam vox Elohim restringitur, quod in primis fieri solet, quando vel uni, vel duabus personis contradistinguitur. Exemplum illustre cernimus, *וְשֵׁן עִן אֱלֹהִים*, statim in frontispicio scripturæ sacrae. Nam Gen. 1. i. vox Elohim accipitur pro tribus personis: In principio creavit Elohim calum & terram: nam opus hoc omnium personarum est, & Patris, & Filii, & Spiritus S. sicut alibi juxta scripturam demonstratum: mox v. 2. de duabus: Et Spiritus Elohim ferebatur super aquas: nam in his verbis Elohim sumitur pro Patre, quia Spiritus S. est Spiritus Patris Matt. X. 20. & pro Filio, quia Spiritus S. pariter est Spiritus Filii Gal. IV. 6. non autem accipitur pro Spiritu S. quia Spiritus Sanctus non est spirans, vid. καὶ ἕσω, sed spiratus à Patre & Filio, adeoque verus Spiritus, verum spiramen, hinc nec uspiam Spiritus suiipsius dicitur. Demum in v. 3. supponitur pro persona tantum una, videl. Patris, quando legitur: Et dixit DEUS: nam character Dicentis in creatione refertur ad solum Patrem, sicut character Dicti, seu Verbi, refertur ad solum Filium, cum in hac relatione nec Filius sit Dicens, sed Dictum, nec Spiritus Sanctus sit Dicens, sed Spiraculum à Dicente, & Dicto, seu Verbo promanans. Alia loca modo producere nec libet, nec licet. Hic vox Elohim in analogica suppositione sumitur, & de Magistratibus accipitur.

8. II. Alterum Nomen est, quo dicuntur Filii Excelsi כְּנִי עֲלִיּוֹן. DEUS h. l. non absque causa sub Excelsi nomine producit. Licet enim alias sit Nomen DEO proprium עֲלִיּוֹן tamen non uno modo sumitur in Sacris literis. Accipitur enim vel substantive, quæ ratione non attributum, sed ipsum substantum designat, & ceu Nomen DEI proprium, in S. L. adhibetur
Nam.

*Num. XXIV. 16. Deut. XXXII. 8. 11 Sam. XXII. 14. Pſal. VII. 18. IX. 2. XII. 4. XXI. 9. XLVI. 4. L. 15. LXXIII. II. LXXXVII. 10. LXXXVII. 5. XLI. 1. 9. CVII. II. Eſa. XIV. 14. Thren. III. 34. 37. Dan. IV. 21. 31. VII. 13. 22. 25. neque datur exemplum diverſum, quo nomen hoc, ſubſtantive ſumtum, DEUM ſumtum non ſignificaret. Sed, adjectivè ſuppoſitum, ad alia quoque refertur, v. g. Populus Iſrael excelfus dicitur ſuper omnes gentes terræ Deut. XXVI. 19. XXIX. 1. Sic etiam de Chriſto, ſecundum Humanam Naturam exaltato, legitur Pſal. XXXIX. 27. quod fit exaltatus, vel excelfus ſuper Reges terræ. Hic autem David potius hoc, quam alio Nomine DEI proprio, voluit uti, tum quia de Magiſtratibus, in excelfo conſtitutis, in hoc Pſalmo verba facit; tum quia Magiſtratus ſui Superioris eminentiam ſic in memoriam revocare voluit; tum quia per hunc titulum Eos ad monere conſtituit, quod ipſi non ſint *absoluti Domini*, ſed *ſubordinati*, ſupra ſe habentes *Eljon xal' e' Eoxiv*; tum quia Reges & Principes ad humilitatis ſtudium hoc *Excelfi* titulo manuducere conſtituit; tum quia titulo præſenti præcavere ſtudit, ne conceſſa ſua poteſtate turpiter ad tyrannidm abuterentur, cum Excelfus hic etiam potentiffimos *Monarchas*, & crudeliſſimos *Tyrannos* dejicere throno ſuo poſſit, ſicut patet ex v. 7. & Maria canit in *Magnificat* Luc. I. 52. *Depoſuit potentes de ſede, & exaltavit humiles.**

9. Vocantur autem *Magiſtratus* hujus *Excelfi Filii* (1) ratione *dependentiæ*, quia per hunc *Excelfum* omnes *Magiſtratus* ordinantur *Rom. XIII. 1. ſeq.* (2) ratione *eminentiæ*, quia ſuam *eminentiæ* non à ſemetipſis, ſed ab hoc *Excelfo* poſſident, utpote qui *Magiſtratus* autoritate, vel *eminentiæ* poteſt armare, & eadem ſpoliare, prout ipſi placet, quia Reges Ipſe removeret, & conſtituit, *Dan. II. 21.* (3) ratione *potentiæ*, quia DEUS armat Reges & Principes potentia, præ cunctis aliis, ſine qua neutiqum alios omnes imperio ſuo ſubjicere poſſent, ſicut *Daniel* inquit *Nabuchodonofori c. II. 37. Tu Rex Regum es, & Deus ſali regnum & fortitudinem, & imperium & gloriam tibi dedit.* (4) ratione *convenientiæ*, quia filiis competit magna cum Parentibus convenientia, ſic etiam non obſcura datur inter DEUM

B

& Ma-

& Magistratum analogia: sicut enim DEUS regimen suum administrat in cælis, sic idem regimen per suos *Vicarios*, & *Plenipotentiarios* hic in terris administrare solet, quæ de causa vocantur *Ministri DEI Rom. XIII. 4. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰησὺς βασιλεύς αὐτῶν*, vid. *v. 158*, *Seines Reichs Ampteute*.

10. Post *Onomatologian* accedimus ad *Pragmatologian*, & ex *Oraculo* nostro notamus ante omnia *Politici Magistratus*, vel *Terrestrium Elohim*, *Existentiam*, quæ confirmatur (1) *Ex Oraculi nostri Verbis*, & quidem variis argumentis (a) *ex divino alloquio*: *Ego dixi*, nim. *ad Vos*: Ad quos DEUS loquitur, illi citra dubium existunt: quia tantum *Existentium* datur alloquium: *non existentium* nullum datur alloquium. (b) *Ex verbo substantivo*: *Vos estis*: ab ipso DEO dicuntur *Esse*, DEUS autem est ipsa veritas. (c) *Ex ipso subjecto*, *Vos*: nam de quo, tanquam *subjecto*, *realia* prædicantur, illud ut *realiter* existat, necessum est: at de hoc *subjecto* varia *realia*, cum primis *realis existentia*, sicut & alia prædicantur: Ergo *realiter* ut existat, necessum est. (d) *ex præclaro*, *eoq; gemino elogio*, quia dicuntur & *Elohim*, & filii *Excelsi*, quod utrumque, tatis præclarum elogium, *realem existentiam* multis modis confirmatum reddit. (2) *Ex oraculi antecedentibus*, tum quia Deus stat in *synagoga Deorum* v. 1. *Juxta Vulgat.* dum *Rex Regum* est, & *Dominus dominantium*: verbum in *Hebr.* non est *Elohim*, sed *El*, quod rectius, *DEI*, quam *Deorum* esse dicitur, hinc *B. Luth.* reddidit. *Gott stehet in der Gemeine Gottes*: tum quia DEUS in *medio Deorum*, vel *Magistratum*, judicare dicitur v. 1. tum quia iniquitatem judicare, & impiorum facies sumere perhibentur v. 2. tum quia varia præcepta divinitus eisdem præferuntur, & imponuntur v. 3. & 4. tum quia mox alia, cum primis mala, tribuuntur ipsis adjuncta v. 5. (3) *Ex consequentibus*, tum quia communis hominum interitus ipsis prædicatur v. 7. tum quia subitaneus & atrocissimus Tyrannorum casus ipsis infligitur *ibid.* tum quia *divinum dominium*, *Surge DEUS*, nim. adversus iniquos *Regentes* ac *Dominos*, *divinum judicium*, judica terram, cum Magistratus recte judicare nolint, *divinum peculium*, cum ipse DEUS sit *hereditarium Dominum* inter omnes gentes, iisdem opponitur. v. 8.

11. Ubi

11. Ubi tamen observandum, quod DEUS neutiqvam, saltem *Existentiam de facto* respiciat, quæ communiter *Anabaptistarum*, & aliorum *Fanaticorum* est opinio, sicut *B. Luther. Comm. super hunc Psalmum ad v. 1.* jam suo tempore notavit: sic enim scribit ad v. 1. *Faetur satis clare, ipsos Magistratus esse DEOS: satis cavet hic Spiritus S. ne seditiosum & ipsum clamitent illi Heroes. Tribuit hic potestati, & Magistratui prolixè suum honorem, non adimit ei reverentiam debitam, quem admodum quidam Heretici & Fanatici faciunt. Sed clarum ponit discrimen inter Regnum DEI, & Regnum mundi. Ipsos quidem Magistratus patitur esse DEOS super homines, sed non super ipsum DEUM, q. d. Non inficior, Dii quidem estis super populum, & reliquos omnes, sed non super omnium Dominum, & DEUM. Nam DEUS, qui vos DEOS constituit, procul dubio se vult extentum, nec suam divinitatem aternam vestra temporaria divinitati subjctam. Neque sic vos constituit Deos & Magistratus, ut ipse Deus desinat: sed ipse esse, & haberi vult summus DEUS, & solus Altissimus Judex, & Dominus super omnes Deos. Sed potius hic de jure, vel ex rei veritate Magistratus Existentiam Regius Psalter demonstrat, quod præter argumenta, jam laudata, gloriosa tum *elogia*, tum *officia*, tum *privilegia*, cum aliis confirmant.*

12. Ab *Existentia* digredimur ad *Essentiam*, quæ non aliunde rectius, quam ex *causis* cognoscitur. Nos etiam h. J. *Causarum Theorian de Terrestribus Diis* scrutabimur. *Causa Efficiens* primum notatur, *Ego dixi*: *Causa materialis* mox additur, *Vos*: post *causa formalis* subjicitur, *Estis Elohim*: deniq; *causa finalis* subjungitur, & *fili Excelsi vos omnes*. De singulis nunc ordine, juxta præfens *Oraculum* agendum.

13. *Causa Efficiens* alia *prima* producitur, alia *media*. *Prima* nobis exhibetur sub pronomine *Ego*, Hebr. *אני*, quod *אני* dicitur (1) *ἐμφατικῶς*, nam, cum *emphasis* quasi, DEUS hæc eloquitur, & Magistratibus proponere dicitur, *אני אני* ut talis *emphasis* peculiariter attenderetur, & annotaretur: nisi DEUS hic *emphasis* indicare voluisset, pronomine certe, peculiariter expresso, non opus fuisset, cum in ipso verbo *prima perso-*

κα, Dixi, latuisset. (2) ἐξοχικόν, quia καὶ ἐξοχὴν hoc Ego notat ipsum DEUM, sicut ex antecedentibus, ipsis verbis, & consequentibus apparet: nam v. i. tum Elohim, tum El dicitur, & ibidem, ut & in seqq. versiculis, divinis prædicatis describitur, qui hic tanquam Ego loquitur: in ipsis verbis tanquam Elion vel Altissimus, & Autor Deorum terrestrium, vel Magistratum, introducitur, qui non est alius, quam ipse summus DEUS: in sequentibus, tanquam Dominus mortis, & ultor Tyrannorum v. 7. tanquam Elohim fortis, hereditarius, & Dominus omnium gentium, & iudex universæ terræ, depingitur, qui solus est Deus. Hic enim καὶ ἐξοχὴν ἸΩΝ, καὶ ἐξοχὴν ΠΠΝ, καὶ ἐξοχὴν ΝΠΠ, sicut è sacris literis Philologi notant, dum hæc ipsa pronomina personalia; καὶ ἐξοχὴν sumta, communiter inter Nomina DEO Propria numerant, cum nulla creatura principaliter sit Ego, Tu, vel Ille, sed hoc soli Deo competit, ut pote qui dicitur ἀπλῶς, & simpliciter Ego; qui καὶ αὐτὸ, vel à se, vel in se, vel per se, vel propter se, tantum Ego; qui πηγαιῶς & originaliter Ego; qui principaliter, vel ἀυτοκρατορικῶς Ego; qui semper & indefinenter, αἰδιῶς Ego; qui pariter ἀμεταβλητῶς, vel immutabiliter Ego &c: Hominum Ego caducum & fragile, transitorium & infirmum: sed divinum Ego potentissimum, efficacissimum, & eminentissimum. (3) δευτικόν, quia digito quasi notat veram, certam, eamque convenientissimam Magistratus Causam. (4) Σποδευτικόν, quia demonstrativè cunctis Magistratibus indigitat, à quo suam vel autoritatem, vel potestatem habeant, & ad quem in omni publicarum rerum administratione semper respicere debeant, nim. ad unicum hunc Ego, verum Deum.

14. Est autem Deus *Primaria causa Magistratus.* (1) Ἰσῶδῶς, juxta præsens Oraculum, (a) quia hoc Ego potissimum *eminenter & causaliter, consequenter etiam essentialiter* accipitur: (b) quia nomen immediate præcedens, & DEO conveniens, El dicitur v. i. quod in *singulari* positum *absolute, substantive, sine conditione vel imminente, vel alienante, de solo DEO* vero, tanquam *proprium* ejus nomen, adhibetur, & *citra dubium ad essentialiam* respicit. (c) quia Elohim v. i. & 8. adhibitum, ad *extra-* tendit,

tendit, & sic ipsam *essentiam* concernit. (d) *quia* τὸ *dicere* h. l. quoque divinam *essentiam*, tanquam fontem, respicit, & ad creaturas, vel Magistratus, extra DEUM procedit. (e) *quia* dicitur *Eljon*, vel *Altissimus*, quod attributum citra dubium *essentiale*, quam ob causam ipsam *essentiam* vel præsupponit, vel includit, & alia plurima luculenter satis idem evincunt, quæ tamen in præsentiarum adducere nolumus.

15. Hoc tamen omittere non debemus, quod idem ostendunt *Essentialia*, quæ potissimum hic in DEO notantur, *attributa*. Nam tribuitur *Autori Magistratus* (1) *Essentialis potentia*, *Ego dixi*, quia semper omnibus omnia dicere, vel etiam instar legis quælibet præscribere, sive præcipere potest. Summus enim *Orator* & *Legislator* est, à quo leges ferendi potestatem Magistratus omnes consequuntur. (2) *Essentialis Eminentia*, quia vocatur *Eljon*, *Altissimus*, non per *alitudinis*, vel *celestitudinis communicationem*, sed per *essentialem* ac *propriam* ejus *possessionem*. (3) *Essentialis potentia*, quia vocatur *El*, propter *robur*, *fortitudinem*, & *potentiam*, quam non per *causalem* ἀλλοτριότητα, sed per *essentialem* ἀτοξατοπία ab æterno possidet. (4) *Essentialis reverentia*, quia vocatur *Elohim* v. i. secundum potiores *Philologos modernos*, à radice *Hebræis* inusitata, sed in *Arabum* cognata lingua nunc adhuc usitata, *عبد* *servire*, *colere*, *adorare*, quasi nomen *Elohim* nihil aliud significet, quam *Numen* reverenter colendū, cui magna *veneratione* *serviendum*, quod omnibus *adorandum*, quod unice *venerandum*, cum hæc *reverentia*, vel *adorabilitas*, DEO non sit *accidentalis*, sed *essentialis*, non *temporaria*, sed *perpetua*. (5) *Essentialis*, seu *fundamentalis*, vel etiam *universalis obedientia*, cui debent omnes, ubique locorum, & semper obedire, cum sit *Hereditarius Dominus* omnium *gentium*, du bist *Geht Herr über alle Heyden* v. *S. dicit B. Lutherus*, cujus dicto sunt, & esse debent *obedientes omnes*, & *Summi Magistratus*: *Ego dixi*: *Vos estis Elohim*, & *fili Altissimi* &c. (6) *Essentialis* & *universalis justitia*, quia *judex* est *universæ terre*, sicut etiam *judex universæ carnis Abrahamo* dicitur *Gen. XII. 25.* & *h. l. v. 8.* *terram omnem judicare*, vel etiam *v. i. judicium in medio Deorum*, h. e. *summorum Magi-*

stratum, vel *Supremorum iudicium*, exercere perhibetur. Hæc certe sunt potiora *Magistratum privilegia*, nim *principalis parrhesia*, cum primis *Legislatoria*, *principalis Eminentia*, *principalis potentia*, *principalis reverentia*, *principalis obedientia*, *principalis iustitia*, quæ sicut in *Regibus* & *Magistratibus* accidentaliter, sic in *Autore principali* longe firmitus, & essentialiter reperiuntur, & sic *principalis Causalitas* Magistratus ipsam divinam *essentiam*, & *Axiomata essentialia* respicit.

16. (II) ὁ θεὸς αὐτὸς, vel *personaliter*, quod non obscure vox *Elohim*, quæ solet aliàs *personas S. S. Trinitatis* indigitare, nobis ostendit, utpote quæ bis adhibetur nim. v. 1. *Elohim, Deus stetit in Synagoga Deorum*: & v. 8. *Elohim, Deus surge, judica terram, quoniam tu hereditabis*, vel, juxta B. Lutherum, *hereditarius es in omnibus gentibus*: prior non inconvenienter ad *Deum Patrem* peculiariter accommodatur, qui (a) tanquam *Pater* jam stare, (b) & quidem in *Synagoga Dei*, nim. *Filii*, qui sibi colligit *Synagogam*, stare perhibetur: (c) qui *pariter in regno potentia*, vel etiam juxta *regnum potentie*, tanquam *Creator, Conservator, & Gubernator*, in medio *Deorum*, vel *Magistratum*, judicare dicitur v. 1. (d) qui tanquam *iustus & iratus iudex*, vitia *Magnatum* vel notare, vel accusare, vel examinare, vel condemnare deprehenditur: (e) qui, tanquam summus *legislator*, *Magistratibus* præcepta dare, & ad observandum, obligare solet v. 3. 4. (f) qui, tanquam *Pater, pauperes, orphanos, viduos, egenos* &c: curare, tutelamq; talium portare consuevit v. 3. 4. (g) qui, tanquam *Pater*, immorigeros filios objurgare, doctrinæq; neglectum manifestare, ignorantiam, incuriam, minus rectam & tenebrosam viam liberis revelare constituit v. 5. (h) qui tanquam *Dicens Gen. 1.3.* & alibi passim introducit, sicut v. 6. (i) qui tanquam *Altissimus Luc. 1. 35.* & alibi notatur, ut h. l. v. 6. (k) qui tanquam *executor, & mortis judicialis Autor*, ac *tyrannorum ultor* v. 7. allegatur.

17. Posterior *Elohim* ad *Filium* non inconvenienter refertur v. 8. tum quia *Filius* est *Deus surgens* v. 8. Conf. *Psal. LXXVIII. 1.* ubi præter *Elohim surgens* appellatur, & *Num. X. 35.*

יְהוָה

*Jehova surgens dicitur: surgit enim tanquam Vir bellator ad-
 versus hostes Exod. XV. 5. tanquam judex & censor adversus malos
 Psal. VII. 7. tanquam ultor contra tyrannos, ut h. l. v. 7. 8. Da-
 vid indicat: tum quia Filius est judex terre v. 8. judex universe
 carnis Gen. XLIX. 25. qui judicat terram, & reddit retributio-
 nem superbis Psal. XCIV. 2. judex omnium Heb. XII. 23. vivorum
 & mortuorum Act. X. 42. judex judicium, qui terram judicane
 Psal. II. 10. tum quia Filius hereditarius omnium gentium v. 8.
 de quo cælestis Pater ipse testatus est, sicut Filius Psal. II. 7. re-
 fert: Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, Ego hodie genui
 te: postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & posses-
 sionem tuam terminos terre: reges eos in virga ferrea, & tanquam
 vas siguli confringes eos: & nunc Reges intelligite, erudimini, qui
 judicatis terram &c: Plura pariter è præcedentibus indicia no-
 tare possemus, quia Filius à Patre non excluditur, sed in exter-
 norum respectum, vel actum, contubernium non tam admittit-
 tur, quam idem cum Patre simpliciter esse dicitur, cum primis
 quoad hoc ipsum Oraculum, à Christo, tanquam infallibili vel
 teste, vel interprete citatum Job. X. Nam cum Christus Judæis
 dixisset: v. 3. Ego & Pater unum sumus; & Judæi lapides su-
 stulissent, ut eum lapidarent: ipse v. quævisisset ex eis: *Multa
 bona opera ostendi vobis ex Patre meo, propter quod eorum opus me
 lapidatis? Judæi verò respondissent v. 33. De bono opere non la-
 pidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo cum sis, facis te
 ipsum Deum: hinc Christus illustrem Apologiam ex Oraculo no-
 stro contra Judæos suscepit, suamque causam invictè defendit
 v. 34. Nonne scriptum est in lege vestra: Quia Ego dixi, Dii estis
 Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest sol-
 vi scriptura: quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, hoc
 dicitis, quia blasphemias, quia dixi, Filius Dei sum: si non facio
 opera Patris mei, nolite credere mihi: si autem facio, etsi mihi non
 vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis & credatis, quia
 Pater in me est, & Ego in Patre. Quæ gravis Apologia tantæ
 fuit evidentia, tantæ fuit efficacia, tantæ fuit victoria, tum tem-
 poris, ut ne quidem ullum verbum Christo respondere potu-
 erint.**

18. Et certe *Filius Dei principalis Autor Magistratum* omnino, sicut non ex hoc *Psalmo* tantum videri licet, sed etiam ex aliis locis *scripturae*, tum quia *Filius* est *substantialis Patris sapientia*: jam *Magistratus* constitutio *Dei sapientissimi institutum* est; tum quia *sapientia Patris* *Prov. 11X. 15.* testatur: *Per me Reges regnant, & Legum Conditores justa decernunt: Per Me Principes imperant, & potentes decernunt justitiam.* Hoc officium (Regum, Legislatorum, Principum, Judicum,) *Sapientia* juxta *B. Geier*, super *h. l.* dicit *Regibus &c.* competere *Per Se*: \square *Per Me Reges &c.* (ubi nota particulam \square valere *Per*, causamq; designare *PRINCIPALEM*, seu *Psal. XVIII. 30.* \square *per Te*, vel *Tua* opere, *transcurro turmam*: sic *Psal. LX. 14. XLIV. 6. Prov. IX. 11. &c.*) *h. e.* non solum (1) *Per meam* apud *Patrem* intercessionem ac meritum, hominibus hoc singulare *Regiminis Politici* beneficium impetravi, quippe extra *Christum* nulla plane homini peccatori possunt obtingere sive *spiritualia*, sive *corporalia bona*, quae tamen citra dubium *Justitia* administratio *per Magistratum*: sed & (2) *Per me*, seu *Regem Regum, & Dominum Dominantium* *Apoec. I. 5. XVII. 14.* hujusmodi regna ac dominia in terris constituntur, ita ut *Per Me*, seu ipsum *verum Deum*, desinita sint *oeghetaia* *Töis* *na* *toixias* *di* *op* *ov* *Act. XVII. 26.* & una cum his finibus etiam *Imperia*, istos fines constituentia, ac inibi conclusa. (3) *Per Me* etiam *Persona*, *Regnis* illis praefectae, vel dantur, vel deponuntur: *Deus* quippe *Reges aufert, & reges constituit* *Dan. 11. 21.* Ipse, seu *Altissimus* in *regnis* hominum, cui voluerit, dat illa *c. IV. 29. v. g. Nebucadnezari* dat omnes terras, omnesq; gentes, ut *serviant ipsi. Jerem. XXVII. 5. 6.* (4) *Per Me* dati *Reges* conservantur, suoque praesse possunt officio, quos alia *Satanae* furor facile deturbaret, seu peculiariter id patet *de Sagarum Confessionibus*, quae *Magistratus*, ut *ut nervos incendiant omnes*, nocere tamen se non posse fatentur crebrius. (5) *Per Me* etiam *Reges, Dominiq; ceteri*, legitimis ad *regnandum* requisitis instruuntur, ita ut citra *meam* operam nemo imperet prudenter: *Per Me* namq; accipiunt *sapientiam a sagacitatem* ad discernendum *salutaria a noxiis*, *justa ab injustis*, *aqua ab imiquis*, *certa a dubis* &c.; *Per Me*, *meam* que *operam*

opem leges recte condunt, conditas prudenter exsequuntur: per
Me habent bona consilia, intelligentiam, robur atque fortitudi-
nem ex v. 14. Lege etiam Num. XI. 16. Dan. II. 21. Deniq; (6)
Per Me etiam habent, non tantum, quod regant, non tantum quod
prudenter regant, sed & quod feliciter regant, habentes, tum tem-
pore pacis felicitatem, tum tempore belli victorias &c. Psal. LXX.
35. seq. imò habentes per Me ubivis Majestatem atq; gloriam, ita
ut magnifant apud subditos & externos, inferiores & aequales Conf.
Job. XII. 21. Psal. CVII. 40. meo quippe loco mandant, premiant,
puniant, vitag; ipsa privant Dent. I. 17. II. Paral. XIX. 6. Rom.
XIII. 2. 14. Hæc ille. Nec illustrius dari posset testimonium
de Filio DEI, quod sit Magistratum Causa Principalis. Tum
quia præterea Sapientia, seu Filius DEI, dicit v. 14. Meum est
consilium & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo (cum
ipsc xal' i' qox'n sit Patris æterni consiliarius Esa. IX. 6.) sed
hæc potiora sunt Magistratus axiomata, vel Privilegia, quæ
non aliunde principaliter, quam à Filio DEI dependent, ea ab
Eodem, tanquam Principali, Magistratibus omnibus contin-
gunt. Tum quia Sapientia, seu DEI Filius inquit v. 18. Mecum
sunt divitiæ & gloria, opes, fortitudo & justitia: jam autem hæc
potiora fulera sunt Magistratus, cum absq; his Magistratibus
nec consistere, nec diu subsistere, nec feliciter regere possint:
tum quia Christus dicitur Princeps Regum terra Apoc. I. 5. tum
quia Rex est Regum, & Dominus Dominantium Apoc. XVII. 14.
19. Neque Spiritus Sanctus hic excluditur, tum quia
Spiritus Elohim Gen. I. 2. adeoque Spiritus & Pater Matt. X. 20.
& Filius Gal. IV. 5. tum quia est Spiritus sapientia & intellectus,
Spiritus consilii & fortitudinis, Spiritus Scientia & timoris Do-
mini Esa. XI. 2. quæ sunt Magistratus boni principia, media, &
xal'ndia; tum quia Spiritus est juicij Esa. IV. 4. tum quia Spi-
ritus Sanctus LXXII. seniores, ad imperandum instruendos, vel
armasse, vel ornasse dicitur Num. XI. 17. Nam cum Moses gravis-
simum Regiminis onus amplius sustinere solus non posset,
Deumque vehementer obsecraret, ut alios in subsidium, & re-
giminis consortium exornaret, Dixit Dominus ad Moysen:
Congrega mihi septuaginta Viros de senibus Populi Israel, quos
iunosis,

tu nosti, quod senes populi sint ac Magistri, & duces eos ad ostium Tabernaculi faderis, faciesq; ibi stare tecum, ut descendam, & loquar tibi, & auferam de SPIRITU TUIO, tradamq; eis, ut sustentent tecum omni populi, & non solus graueris. Sic v. 25. executio describitur: Descendit Dominus per nubem, & locutus est ad Mo- sen, auferens de Spiritu, qui erat in Mose, & dans Septaginta Viris: eumq; requievisset in eis Spiritus, prophetaverunt, nec ul- tra cessaverunt: remanserunt autem in castris duo Viri, quorum unus vocabatur Eldad, & alter Medad, super quos requievit Spi- ritus: nam & ipsi descripti fuerant, & non exierant ad Taberna- culum: cumque prophetarent in castris, excurrit puer, & nuncia- vit Mose dicens: Eldad & Medad prophetant in castris: Statim Josue, filius Nun, minister Mose, & electus à pluribus ait: Domi- ne mi, Moses, prohibe eos: At ille, quid, inquit, emularis prome- titinam omnis populus prophetet, & det eis Dominus Spiritum suum. Tum quia tam Judices, quam Reges ad Magistratus publicum munus vel suscipiendum, vel exercendum, à Spiritu Sancto missi, vel impulsii, vel instructi fuerunt, sicut passim le- gitur. Tum quia Spiritus Sanctus Spiritus principalis appella- tur Psal. Ll. 13. Tum quia Spiritus S. præsens hoc Oraculum, & Davidi dictavit, & alia principalis causalitatis documenta fe- cerit per omnes versiculos demonstravit, quæ tamen modo col- ligere nolumus.

20. A causa Primaria digredimur ad Mediam, quæ di- citur Dictum, seu Verbum, Ego dixi. Hoc autem verbum non est humanum, sed divinum, non transitorium, sed perpetuum, non temporarium, sed æternum, non otiosum, sed negotiosum, non tam orale, quam reale, non elocutionis, sed operationis, non ver- bale, sed causale, non expressivum, sed effectivum, non humana pronuntiationis, sed divinæ constitutionis, vel ordinationis, non- intimationis, sed institutionis &c:

21. Et certè per hoc Dictum non obscurius respectus ha- betur (1) ad Verbum substantiale, vel Hypostaticum, à priori: nam Dicens est Pater, Ἀὐτῷ, seu Verbum, est Filius, dum à Pa- tre tanquam ὁμοῦ & Orator loquitur, & arcana statuta divi- næ voluntatis sapienter eloquitur, idq; colligitur tum è condi- tione

tione Dicentis, qui Pater est Elohim, prout th. 16. luculenter est
 declaratum: inter Patrem autem Dicentem, & Filium Di-
 ctum, seu Verbum, perpetua relatio, necessaria & indissolubi-
 lis cognatio, sicut B. Luther. Comm. in cap. 1. Genes. luculenter
 ostendit: tum è conditione radicis, quia Pfaltes hic non radicem
 דבר, sed מן adhibere voluit: nam ut quidam observant
 inter מן & דבר apud Hebræos est differentia: nos utrum-
 que reddimus per Verbum, sed apud Hebræos talis differentia
 deprehenditur, quod מן notet verbum prolatum, sed דבר
 etiam rem significet. Nam quando prophetæ dicunt: Hoc est
 Verbum Domini, voce דבר, non מן utuntur, cum verba,
 vel prediptiones Prophetarum etiam rem ipsam vel secum habu-
 erint, vel post se traxerint: Hoc contra Novos Arianos à non-
 nullis observatur, qui fucum imperitis Hebrææ linguæ faciunt,
 Verbum apud Moysen significare rem creatam, & hoc modo Chris-
 tum etiam dici Verbum, cum tamen Moyses voce non דבר, sed
 מן utatur, quæ simpliciter & propriè significat Verbum pro-
 latum, ut sit Verbum quiddam distinctum ab eo, qui dicit, sicut
 inter Dicentem, & id, quod dicitur, manifesta distinctio reperit-
 ur. Sic etiam h. l. non incommodè dici posset, quod Spiritus
 s. magis voce מן, quam דבר uti voluerit, ut Elohim Dicen-
 tem, & Elohim Verbum respiceret, cum primis quia Pater per Fi-
 lium Magistratus ordinat, & in officiis, atque privilegiis suis
 confirmat: tum è conditione Dictionis; nam præsens Dictio non
 tam externa, (cum nusquam hoc Oraculum in V. T. dictum legat-
 ur, vel deprehendatur, quod omninò necessarium foret, si
 præsens Oraculum relativum esset, aut derivatum, & ad locum
 aliquem primitivum, ubi dictum id esset, respiceret.) quam in-
 terna, non tam oralis, quam mentalis, non tam eloqui, quam de-
 creti, quia sua sapientia Deus constituit, ut Magistratus essent E-
 lohim, & Altissimi Filii: jam autem interna Dei decreta sunt,
 & ab æterno facta sunt per substantialem Patris sapientiam, quæ
 dicitur esse Dei Filius Prov. 11X. 1. seqq. tum è conditione rela-
 tionis, quia hæc dictio refertur ad nos homines, in primis autem
 ad Magistratus: jam autem omnis relatio Patris ad nos homi-
 nes fundamentaliter fit in Christo Mediatore, cum unus sit Me-

diator DEI & Hominum 1. Tim. II. 5. neque post lapsum ulla bona nobis destinantur, ordinantur, donantur, & applicantur nobis Hominibus, nisi per hunc *Mediatorem*, in quo reconciliata, vel renovata sunt omnia, quæ sunt in cælis & in terra *Col. I. 20.* tum è *conditione repetitionis*, quia locum hunc clasticum, *Christus* tanti fecit, ut eum in N. T. verbis expressis allegare, suam inde Deitatem confirmare, hostesque veritatis ex eodem confutare voluerit *Joh. X. 34.* prout *th. 17.* notatum. (2) Ad *Verbum Mentale*, vel *decretivum*, à *formali*: DEUS enim proprie loquendo nec os habet, nec oris verba profert, sed ἀὐθροῦ πρὸ τῶ ἀδῶς talia DEO tribuuntur, & θεοῦ πρὸ τῶ ὄς à nobis intelliguntur: & quia DEI *preteritum* non est *temporarium*, sed *æternum*, ideo citra dubium ad *æternum divina voluntatis decretum* respectus habetur, quo DEUS apud se constituit, ut inter homines ordines certi forent, & Magistratus inter reliquos, natura sibi non inæquales, DEI *nomen & onen*, DEI *vicem & vocem*, DEI *munus & onus* gererent, & *divinæ Majestatis ideam* quandam præ se ferrent, ejus *partes* quodantenus expedirent, & *honorem* divinum possiderent. Et dum nec *locus* observari, neque *tempus* allegari potest, *ubi*, vel *quando* DEUS hæc dixerit, & *Magistratus auctoritatem*, *potestatem*, atque *dignitatem* sic ordinavit, vel confirmavit, nec uspiam hæc in sacris literis verba, vel apud *Mosen*, vel in reliquis *libris authenticis* reperiuntur, inde facile patet, quod Deus hic magis ad *voluntatis decretum*, quam ad *oris dictum*, magis ad *internum mentis statutum*, quam ad *externum dictionis pronunciatum* respiciat, & licet etiam DEI ἰδὲ γὰρ ἐν δίδηται h. l. non excluditur. Sic igitur hoc firmissimum est DEI *decretum*, à nullo vel *Angelo*, vel *homine*, mutandum, quod Magistratus inter homines *Elohim*, & *vocari*, & *esse*, talesque se gerere, debeant. (3) Ad *Verbum orale*, vel *pronunciativum*: licet enim alibi non legatur hoc *emphaticum Oraculum*, tamen hic apud *Regium Psaltem* allegatum, & nobis, ac universis aliis lectoribus annotatum deprehenditur; *Ego dixi*: quid autem dixit DEUS: Ipsa verba, sive dicta, sive prolata, sive revelata, recitantur ordine, narrantur historice, notantur publicè; *Nos estis Elohim, & filii Altissimi*: quæ ratione sicut aliorum doctrina.

Arinalium Theologiæ Caputum *Verbum DEI medium* est, sic etiam
 omnis de *Magistratu doctrina medium* h. l. constituitur.
 Nam hoc *DEI Verbum* est (a) *Medium principium*, ex quo
 tantum originaliter doctrina de Magistratu deducitur, & tan-
 quam principiatum à suo principio dependet. (b) *Medium indi-*
cium, quia nobis omnis de *Magistratu doctrina* per *DEI Ver-*
bum indicatur: (c) *intermedium fundamentum*, quia doctrina
 de *Magistratu* non tantum in aliis *scripturae Prophetice, & A-*
postolicae locis, sed etiam in *Oraculo presenti* fundatur, cum o-
 mnis Theologia, & sic etiam doctrina de *Magistratu* fundata,
 vel superædificata *super fundamenta Prophetarum & Aposto-*
lorum Eph. 11. 20. (d) *Medium documentum*, quod nos accura-
 te docet, & informat de cunctis ad *Magistratus* notitiam ac fun-
 ctionem pertinentibus. (e) *Medium organon, vel instrumentum*,
 quia *DEUS* per *Verbum*, tanquam per *instrumentum, Magistra-*
rum instituit, constituit, & in esse suo totum absolvit, (f) *Me-*
dium munimentum, quia *Deus* verbo suo *Magistratus autori-*
tatem & potestatem adversus omnes contradicentes & contra-
 nitentes munit. (g) *Medium ornamentum*, quia *Deus* omni-
 bus modis per *Verbum* suum *Magistratus* ornat & exornat, tum
pulcherrimus elogio, atque *titulis*: vocantur enim *Elohim* h. l.
 Item *Exod. XXII. 9. 28. Deut. X. 17. Filii Altissimi* pariter in
 hoc *Oraculo*, *Angeli DEI II. Sam. XIV. 17. XIX. 11. 27. ἄγγελοι*
& ἄγγελοι τῆς θεῆς, ordo, vel *Ordinatio DEI Rom. XIII. 1. 2*
Ministri DEI, d. l. ὑποτάκται τῆς βασιλείας θεῆς. Item *Capi-*
ta, Fundamenta terra, Patres, Vertices, Montes, Annuli sigillares,
Uneli Domini, Porta, Salvatores, Medici, Pastores &c. Vid.
Dr. D. Calovii Syst. t. 8. p. 59. seq. tum pulcherrimis privilegiis, qua-
lia sunt DEI presentia Psal. XXII. 1. Majestatis & judiciorum
Eminentia, subditorum reverentia, obedientia &c. (4) *Ad ver-*
bum reale & practicum, quia *DEI dictum est factum*, adeoque
 non est *inanis sonus*, sed *ipsum opus*, & hoc *Dei verbum Magistra-*
rum, instar *causa*, producit, instar *legis agenda* præcipit atque præ-
 scribit, instar *autoris instrumentalis* instituit, instar *materie* con-
 stituit, instar *forma* influit, instar *normæ* dirigit, instar *finis* per-
 ficit, & omnia realiter penes *Magistratum* absolvit. Sic igitur

tur DEI Verbum est medium satis fundatum, satis accuratum, satis proportionatum, satis adæquatum.

22. Addendum & hoc est, quod hoc dicere DEI non sit nuda pronuntiationis, sed divina vocationis, non oralis elocutionis, sed realis constitutionis, non verbalis prolutionis, sed actualis ordinationis. Nam Magistratus est à DEO vocatus, sicut de Cyro legitur Esa. XLV. 1. seqq. Hac dicit Dominus Christo meo, Cyro, cuius apprehendis dextram, ut subjiciam ante faciem ejus gentes, & dorsa regum vertam, & apertam coram eo januas, & portæ non claudentur: Ego ante te ibo, & gloriosos terra humiliabo, portas æreas conteram, & veteſ ferreas confringam, & dabo tibi theſauros absconditos, & arcana secretorum, ut scias, quia Ego Dominus, qui VOVO NOMEN TUUM, Deus Israel, propter servum meum Jacob, & Israel, electum meum, ET VOCAVI TE IN NOMINE TIVO, cognominavi te, antequam nosſes me. (2) à Deo constitutus, atque populo præſectus, sicut Deus dicit Davidi per Nathanem II. Sam. VIII. 8. Hac dicit Dominus Exercituum: Ego tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses Dux super populum meum Israel. (3) à Deo ordinatus, quia non est potestas, nisi à Deo: quæ autem sunt potestates, à Deo sunt ordinate Rom. XIII. 1. & v. 2. qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Sic igitur Vocatio Magistratus omnino causaliter necessaria, quæ vocatio tum נא' ו'ו'א, tum נא' ו'ו'ו'א consideratur, quoad utrumque respectum per hoc Verbum ו'ו'א nobis indicatur.

23. Quoad ו'ו'א verbum hoc Vocationis importat (1) Vocationem veram, quia DEI dictio non fucata, sed infucata, non nudam vocem, sed ipsam rem importat, & dici verum inesse verum designat. (2) Vocationem divinam, quia Deus ipse loquitur in præſentibus Verbis, & non alius est, quam ipſius DEI, Magistratus summi vocatio, cum supra se nullum habeant superiorem. (3) Vocationem immediatam, quia DEUS hic immediate loquitur, & immediate Magistratus constituere dicitur Vid. B. Hulfem. in Extens. Brev. p. 397. Dr. D. Catov. t. 8. f. 156. p. 394. (4) Vocationem perpetuam, quia loquitur DEUS in præſentio, sed æquipollente præſenti, adeoque non tantum olim im-

mediate

mediate Magistratus vocavit, sed adhuc *immediate* sua vocatione Magistratus ordinat.

24. Quoad *δικονομίαν* Deus, *immediata* sua vel *Vocatio* ne, vel *Constitutione*, Magistratus, certos modos, ac media non excludit, adeoque per hoc suum *ἄρδν* talia non excludit, sed includit, quæ tamen minime, juxta *B. Hulfem. d. l. p. 401.* vel *internam formam* variant, vel *origini divine* quicquam derogant. Hinc quoad *δικονομίαν* alia *Vocatio* dicitur *immediata*, quando *DEUS* *immediate*, & *extraordinariè*, Magistratus vocat ac ordinat, cujus vocationis exempla non pauca passim in *S. L.* extant de *Mose Exod. III. 10. Josiaca Num. XXVII. 18. Jos. I. 2. Othoniele Judic. III. 9. Gedeone c. VI. 14. Samsonè XIII. 5. Saule I. Sam. IX. 17. Davide XVI. 12. &c.* Alia dicitur *mediata*, quando *DEUS* per certas *personas intermedias*, adhibitis quoque *mediis externis*, Magistratus vocat & ordinat, vel etiam ipsi Magistratus ad officium ejusmodi *mediis*, perveniunt. Hæc *media* vel sunt *licita*, vel *illicita*, seu *legitima* vel *illegitima, juris & facti.*

25. *Media legitima* rursus unius generis non sunt, cum alia *pacificæ* sint, alia *Bellicæ*. *Media pacificæ* vulgo duo numerantur nim. *Electio* & *successio*. *Electio* dicitur, quando vel *superiores* Magistratus inferiores per certam *Electio* nem constitunt, sicut *Pbarao Rex* *Josephum* in *Præregem* *Agypti* totius elegit *Gen. XLI. 41.* vel etiam *æquales* in *Collegiis* unum ex *Collegis* ad certam administrationem eligunt: vel etiam *inferiores* officio *superiorem* præficiunt. Hæc autem *Electio* modo fit per *vota*, vel *suffragia*, quando nim. in deliberationibus de Magistratus constitutione per *votorum pluralitatem* aliquis eligitur: talia *vota* sunt vel *libera*, quando citra respectum ullum aliquis eligitur: vel *adstricta*, quando nim. *Electio* vel ad certam *gentem*, vel ad certam *familiam*, juxta leges fundamentales, restringitur, quomodo *DEUS* *electionem Regis* apud *Judeos* ad *indigenas* restringebat *Deus. XVII. 15.* Sic etiam in *Imperio Romano*, secundum *Auream Bullam*, *Electores* non *externum*, sed *Germano sanguine natum* eligere tenentur: modo fit per *sortem*, quando *sortilegio* novi Magistratus *Electio* committitur; huc à non-

nonnullis refertur *Electio Saulis*, quod per *sortem* Electus dicitur: sed rectius dicitur, quod *Saul* à DEO fit *immediate* constitutus c. IX. 16. 17. licet postea per *fortilegium* fit *manifestatus* c. X. 21. *Successio* vero dicitur, quando *successor* *antecessori* certa ratione quadam in Imperio succedit, id quod dicitur variis fieri modis (a) per *successionem hereditariam*, vel *κατακληρονομίαν* seu *hereditariam*, quando jure *consanguinitatis* fit *successio*, & hoc contingit gemina ratione, vel in *linea directa*, quando *liberi parentibus*, & nonnunquam etiam *Parentes liberis* succedunt, qualis *successio* fuit inter *Judeos* post *Salomonis* tempora, & hodie in plerisque; *Regnis* & *Principatibus* conspicitur: vel in *linea indirecta*, quando *fratres fratribus*, *consanguinei consanguineis* succedunt, sicut tempore *Babylonicæ captivitatis*, & ante, & post accidit, ubi *Dominium* à *Familia Salomonis* ad *Familiam Nababnis* est translatum. (b) per *successionem conjugalem*, vel *Domini*, per *connubium* ad Imperii *falces* ascendit, quod *stratagema Filii Davidis* intendebat, *Adonias*, qui sibi conjugem *Abisag* poscebat I. Reg. II. hinc *Salomon* *Matri* dicit: *Quare postulas Abisag Samamitidem Adonia*, *postula ei* & *Regnum*. (c) per *successionem donatariam*, quando quis *titulo donationis*, quæ fieri solet inter vivos, ad *Regnum* evehitur, sicut *Regi Gallie* sub hac conditione donatus est *Delphinatus* ab *Umberio* Principe, ut primogenitus semper *Delphinus* appellaretur. (d) per *successionem testamentariam*, h. e. *Testamentariam*, quando *Princeps*, qui plenum per *successionem* disponendi jus de *regno* possidet, & alium, non primogenitum, *regno* præficit, quod & inter *filios Davidis* accidit, I. Reg. I. 23. ubi, præ senioribus *Filiis*, *Salomon* hæres *Regni* constitutus, & inter alios fieri consuevit. (e) per *Successionem collegialem*, quo pacto *Romani Imperatores*, & *Filios*, & alios, in *Societatem Regni* cooptarunt, & adhuc hodie nonnunquam, adhuc *Imperatore vivo*, *Romanorum Rex* eidem adjungitur. Accedimus breviter etiam ad *media Bellica*, quando quis jure *belli*, nim. *justi*, vel *legitimi*, *regnum* aliquod occupat, cum juris sit naturalis, ut quodcumque bello captum & superatum, in potestatem victoris transeat, ejusque dominio subjiciatur, quemadmodum

Dum hoc urget *Jephtba* contra Regem *Eliorum Ammon* *Judic. XI. 21. 23. 26.* Vid. *Deut. XX. 10. seq.* Et ipsius DEI consilio, præceptoq; terram *Canaan Israelite* jure belli *Canaanis*, & aliis populis eripuerunt, & ex divina donatione in possessionem sibi tribuerunt. Præter *media legitima* dantur etiam *illegitima*, quæ neutiquam à priori sunt ad Deum referenda, tantum ad *divinam permissionem* à posteriori referenda, quæ rursus sunt *gemina*, nim. *leonina*, per *manifestam violentiam*, quo referunt exemplum *Nimrodi*, fortis venatoris coram Domino *Gen. X. 8. Abimelechi* *Judic. IX. 5. Athalia*, Regina *Jude* *II. Reg. II. 1. seqq.* &c: Et *vulpina*, per *dolosam fraudulentiam*, quando quis variis artibus, dolisq; non adversentibus, vel imperantibus, vel subditis, regnum invadit, quales artes degener filij *Acholon* adhibebat, regnoq; Patrem Optimum *Davidem* ejiciebat *II. Sam. XV. 2. seq.*

22. Neq; *Ministerialis Causa* doctrina de Magistratu negligitur, tum quia *David* *ἁγιωγράφος*, & ipse *Rex propheticus*, atq; *Propheta Regius*, nobis hunc *Psalmum* annotavit, & ex inspiratione divina præsens *Oraculum* posteritati consecravit; tum quia reliqui viri *ἁγιωγράφοι*, partim in *V. T. propheta*, partim in *N. T. Apostoli* fecerunt idem; tum quia Doctores alii talem orthodoxam doctrinam ex Sacris literis explicarunt, illustrarunt, propagarunt, ac omni posteritati destinaverunt, & adhuc hodie per DEI Gratiam proponunt, ut & Magistratus ipsi de *divina voluntate*, & *vocatione* possint esse certi, subditq; citra contradictionem & ullam tergiversationem velint esse subiecti. Nam illud מַטְרֹן divinum nõ semper est *immediatum*, sed *ordinariè* dicitur *Mediatum*, atq; per *Ecclesia Ministros* repetendum, proponendum, exponendum, & omnibus indicendum, quia sunt illi *Ministri DEI Col. 1. præcones DEI* *Matt. XXII. 19. Marc. XVI. 19. os DEI Jer. XV. 19.* quibus Deus utitur, & hodie, quod vult, coram hominibus eloquitur. Neq; *Ministerialis Causa* tantum quoad *doctrinam*, sed etiam quoad *Rem ipsam* hic notatur, si מַטְרֹן reale verbum, vereq; practicum importat q. d. *Ego dixi, Dicit, hoc causali feci, vel effeci.* Sic *Ministerialis causa* certam quandam *æconomiam* scilicet eundem DEI beneplacitum respicit. Nonnunquam enim nulli utitur Ministerio, sicut *Mosem* in *Ducem Israelitici populi* vocavit

D

Exod

Exod. III. seqq. nonnunquam certum quoddam Ministerium adhibet, prout Josuam per Moſen populo præfecit Num. XXXVII. 18. Saulem per Samuelem in Regem Iſraelitarum unxit I. Sam. X. 11. Davidem etiam, repudiato Saule, per eundem Samuelem ad regnum unitione regia deſtinavit I. Sam. XVI. 13. &c. Sic adhuc hodie DEus intermediis quibusdam perſonis utitur, quibus Magistratus populo præficit. Hæ perſonæ generaliter dicuntur in triplici verſari differentia. Nam (1) ſuperiores Magistratus inferiores conſtituunt; ſicut Imperatores, Reges, Principes, ordinant Provinciarum Præſides, vel Gubernatores, Vice Reges, Præfectos, Judices, etiam Belli Duces, & alios Officiales tempore Pacis & Belli. Pharaos, Rex Aegypti, Joſephum Proregem diebat, & Vicarium totius Regni conſtituebat Gen. XLI. 41. Moſes, tanquam Dux ſupremus, ex conſilio Jeihronis Soceri, & ſuffragio DEI, viros ex omni plebe ſapientes & timentes Deum, in quibus erat veritas, & qui oderant avaritiam, eligebat, & populo præſciebat Chiliarchas, Centuriones, Quingvagenarios & Decanos Exod. XII. 21. Joſaphat, Rex, Judices per omnes Judæa civitates munitas conſtituebat II. Par. XIX. 17. ſic tempore Chriſti Romanorum Imperatores ſuos Præſides habuerunt apud Iudaos, ſicut paſſim videre licet. (2) Proceres, vel Optimates quoq; ſæpius Imperatores, Reges & Principes eligunt, ſicut legimus de Joſephia, quod Seniores, vel Optimates Gilead ipſum in populi principem adverſus Ammonitas, bellum contra ſe gerentes, elegerunt dicentes: Veni, & eſto Princeps noſter, & pugna contra Filios Ammon Judic. XI. 5. Conf. I. Macc. IX. 28. 29. 30. Sic Romanorum Imperator per Electores eligitur: ſic Rex Romanorum per Electionem Regno præſicitur: ſic Principes etiam Venetorum, & aliarum Rerum publicarum, & olim electi ſunt, & adhuc hodie per Electionem creantur. (3) Totus itidem populus, vel etiam maxima Pars eiſdem, olim Reges atq; Principes conſtituit, ſicut paſſim Hiſtorie teſtantur. Nam, ut Seneca ſcribit, Natura Regem commenta eſt. Ipſe ſol inter ſidera cæli regit, & aſtra reliqua ſplendore ſuæ Majeſtatis inſtruit, eademq; vel ante, vel poſt ſe ducit atq; trahit, Bruta pariter ideæ Regiæ non obſcura documenta produnt. Inter animalia bruta Leoni regia quædam vel

autoritas,

autoritas, vel *potestas* adscribitur. Totus siquidē *regius* est. *Animum*
 immotum ac invietum à natura possidet, nec in externa forma
 quicquam desideratur, quod præ reliquis animantibus ipsum orna-
 re possit. Exornat ipsum in *insigne monile jubarum*, caput *oculis flam-*
micantibus, instar gemmarum coruscantibus exornatur, *aspectus*
 gravis & terribilis, *vox* ipsi competit penetrabilis & formidabilis,
incessus gravis & regalis, *robur* in capite & pectore maximum, & o-
 mnibz timendum, *color* auro perqvā similis, quo melior *Regi* con-
 venire non possit: Inter *aves Aquila*, *Regis* instar habetur, dum
 natura *caput* majestate plenum, *corpus* vastum, & robore firmum,
wolatum summum cum aliis eidem tribuit. *Grues* pariter naturā
 instinctu suum sive *Regem*, sive *Ducem* sequuntur. *Rex Apum* in
Regem vel à natura, vel à Deo formatus est, dum omnes suos subdi-
 tos, *majestate*, *venustate*, *proportione*, *vastitate* corporis, *mansuetudi-*
ne pariter, & ipso *colore* superat. Et illud in apibus admiratione
 dignum, quod *Regibus* futuris in una parte alvei *Regias* exstruunt
 amplas, magnificas, separatas, tuberculo eminentiores, instar arcis
 ædificant, eiq; servitia cuiusvis generis præstant, & manente Rege
 suos alveos inhabitant, migrante Rege pariter ad alia loca trans-
 migrant, ex ipsa natura monstrantes, nihil magis *Reges* ornare,
 vel armare, quam subditorum *præsentiam*, *frequentiam*, *obedientiam*,
reverentiam, *beneficentiam* &c. & *Magistratus autoritatē* atq; *Maje-*
statem firmari, tum ab *intra* donorum, tum ab *extra domorum* &
locorum magnificentia. *Basiliscus* inter *serpentes* *Rex* dicitur, & hinc
 in *græca*, *latina*, & *Germanica* lingua regium nomen gerit, quia
 posteriores *græcam* imitantur, in qua *Βασιλικος* vocatur. Ex qui-
 bus, & aliis luculenter apparet, ipsi *natura* consentaneum, & *iuri*
natura maxime congruum esse, si *Rex*, vel *Dux* aliquis in omni
 multitudinæ constituitur, totiq; societati præficiatur, sicut ipse
Cicero l. 2. de *Natur. Deorum*, non inconcinne hoc annotavit in-
 quiens: *Omnem Naturam, quæ non est simplex, sed cum alio connexa,*
necesse est aliquem in se habere Principatum Nec in sacris defunt o-
 jus rei vel documenta, vel *Exempla*. *Patriarchæ principatum* ali-
 quem, & omnium consensu perquam facilem possederunt, & tam
 suis *domesticis*, quam *exteris*, non absq; *Reipubl. maximis commo-*
dis

dis præfuerunt. Nam cum *Abraham* Patriarcha suos 18. servos in
 auxilium *Quinq; Regibus*, imprimis autem in gratiam *Lothi*, capti-
 vi fratris; armasset, reliqui vicini *Principes, Aner, Eschol & Mambre*,
 sua sponte statim ejus imperio se subjecerunt, & illustrè victoriam
 à *Quatuor Regibus* victoribus obtinuerunt *Gen. XIV. 14. 15. 24.*
 Hinc communibus suffragiis elogium illustre consecutus est, sicut
Filiis Her. c. XXIII. f. encomio, vel præconio publico testantur; *Audè*
Nos, Domine. Princeps DEi es apud nos. Sic etiam nomine turis
 populi *Israelitici*, post Mortem *Mosis*, *Principes* atq; *Seniores*, post
 DEi Denominationem, *Josua* in *Ducem* suum receperunt, ac ob-
 verbis emphaticis eidem debitum homagium præstiterunt, ac ob-
 sequium omne promiserunt dicentes: *Omnia, quæ præcepisti nobis,*
faciemus, & quocumq; miseris, ibimus: sicut obedivimus in cunctis
Mosita obediemus & tibi, tantum sit Dominus DEus tuus tecum, sicut
fuit cum Mose: qui contradixerit ori tuo, & non obedierit cunctis
sermonibus, quos præceperis ei, moriatur, tu tantum confortare, &
viriliter age, Jos. l. 16. 17. 18. In ipso Rege *Davide* complementum
 ultimum ad suscipiendam plenam administrationem *Regimini*, à
 populo *quasi*, fuit additum. Nam *tribus* vicibus in *Regem David* un-
 ctus legitur (1) per *Samuelem* Prophetam in domo Patris *Bethlehe-*
mi. Sam. XVI. 4. 13. (2) ab *Optimaribus Tribus Jude*, videl. in
Hebron II. Sam. II. 4. & 7. (3) ab omnibus *Tribubus Israel II. Sam.*
V. 3. I. Paral. XI. 1.

27. Si de *causis impulsivis* ex hoc *Oraculo* quoq; disserere vel-
 lemus, non deesset nobis occasio. Nam quando Deus hic inquit:
Ego dixi: certe non absq; *causis impulsivis* sapientissimus & pru-
 dentissimus *Politici Magistratus Autor* hæc dixit. Sicut enim
 Deus *nihil facit frustra*, sic quoq; *nihil dicit frustra*. Nam hoc citra
 dubium dixit, & *Magistratus* inter homines constituere decrevit
 ob *multas, easq; gravissimas causas impulsivas*, quarum *alie* respi-
 ciunt Deum ipsam, nim ob *summam DEi benevolentiam*, cum *Magi-*
stratus inter homines sit *amoris divini symbolum*: ob *summam DEi*
sapientiam, quia hoc *summa sapientie testimonium*, quando *Magi-*
stratus officium in magna populi multitudine bene constitutum
 atq; firmatum est: ob *summam DEi beneficentiam*, quod *Locumte-*
nente DEi, tanquam ipsius *Vicarii*, beneficiorum DEi magnitudi-
 nem & multitudinem inter homines dispensarent, quam ob *cau-*
 sam

sam etiam *Benefici* nuncupantur, sicut *Christus* *Apostolis* dicit *Luc.*
XXII. 25. Reges gentium dominantur, & qui potestatem habent su-
per eos, BENEFICI vocantur: ob paternam DEI curam & providen-
tiam, quia, tanquam providus Pater, toti humano generi paterna
cura prospicere, promiscuaq; multitudini, tanquam corpori civi-
li, sed à se Cælo, certum caput præficere voluit &c: Alia respici-
unt populum, sic Deus Magistratus reliquis ordinare voluit, tum
ob extremam indigentiam, quia promiscua plebs ex summa ne-
cessitate Ductore quodam, & Directore, dicitur opus habere, ne cæ-
corum instar omnes vagentur, sed quilibet ad statum aliquem cer-
tum, & Reipubl. commodum, à superioribus ordinentur: tum ob
partium communionis copiam, quia maximam populi multitudi-
nem Deus prævidebat, adeoq; multitudinem illam ad unum corpo-
revocare volebat, idq; per Reges, vel Magistratus, qui sunt Anima
Multitudinis, Caput, vel Cor populi, sicut dicitur vulgato versiculo:
Quid corpus sine corde? Quid est sine Principe Regnum? Corpus
Cor, Regnum Rex animare potest: tum ob ordinis elegantiam, quia
multitudo non ordinata confusione laborat, Deus autem est ordi-
nis, non confusiois, unitatis, non dissensionis DEUS I. Cor. XIV. 33.
Jam in populi multitudine tantum à Magestratu pendet omnis
ordo &c. Alia respiciunt ipsum Magistratum, quia Deus motus est
ad potestatis supereminentis constitutione, tum ob Magistratus ex-
cellentiam, cum in officio Magistratus maxima sit bonitatis emi-
nentia: Deus autem omne bonum humano generi communicare
voluit: tum ob Magistratus divinam analogiam, quia Magistratus
his in terris DEI quandam imaginem gerit: sicut igitur Deus Crea-
tor singulos homines in individuo condidit olim ad suam imagi-
nem, ut nim. aliqua DEI conformitas his in terris extaret, & homo
per se DEI perpetuus imitator esset; sic etiam in hominum multi-
tudine sui quandam ideam ratione Majestatis & Dominij collocare
voluit, ut internum & inconspicuum DEI dominium quadanteno
externam Magistratus dominant onem figuraretur. Hanc ob causam
etiam h. l. vocantur Elohim, sicut scribit Venerandus Dn. D. Calovig
tom 8. p. 594. Elohim Dij, Exod. XXII. 28. Act. XXIII. 5. Psal.
XXXII. 6. Psal. XXCV. 5. tum ob vocationem ad officium divinam

Joh. X. 35. tum ob divinum officium, quod vice DEi fungantur in legatione, DEiꝛ, judicium administrent, II. Paral. XIX. 6. idꝛ, coram DEO: tum quod divina splendeant dignitate, gloria & potestate: tum deniqꝛ, quod divinas ad id instructi sint donis Eph. IV. 16. Item Filij Excelli: sicut enim Filij sunt imago Parentum, & Parentum personas quasi representant, plerumqꝛ; pariter similitudinem eorum gerunt, & quoad animum, & quoad externum corporis statum: sic etiam Magistratus his in terris Excelli sunt, & Excelli DEi Filii dicuntur, cum ejus personam representent, & officium ejus divinum administrent: tum ob divinam potentiam, ut per Magistratus quasi per canales ad nos homines divina potentia derivaretur &c: Alie respiciunt reale objectum, sic impulit Deum ad Magistratus constituendos, tum divinarum & humanarum legem existentia, nim. ut perpetuum in populo divinæ pariter & humanæ leges invenirent locum, ideo Magistratus, tanquam legislatores, ordinare constituit: tum ob legum custodiam, quia Magistratus debet esse legis, vel etiam utriusqꝛ, tabulæ Decalogi custos, hinc Carolus M. gladium semper sibi strictum præferri jusit, his literis insignitum: DPCCADC, h. e. Decem Præceptorum Custos, Carolus A DEO Coronatus: tum ob conservandam inter homines justitiam, tum ob judiciorum utilitatem, tum ob pauperum & imbecilliorum tutelam &c: ad quas impulsivas causas etiam Psalmus noster respicit v. 2. 3. 4.

28. Nunc ab Efficiente Causa digredimur ad Causam Materialem, quæ vulgo non uno modo consideratur, & in oraculo præfenti nobis unica particula tantum indicatur, Vos; sed ad distinctas materie relationes pro diversa consideratione non inconvenienter accommodatur. Immediate per hoc pronomen designatur Materia in qua, vel subjectum, quod personas Magistratus publicas, juxta vulgatas quæstiones Qua, Quales, Quanta? nobis explicandas offert, qua ratione Vos pronomen describit Personas Regentes (1) Ratione quidditatis, Vos, hoc indicat personas Magistratus (a) non esse divinas, quoad essentiam, cum Deus non tam immediate, quam mediate cum hominibus in civilibus agere constituerit: (b) nec angelicas: licet enim Angeli quoque sint Principatus, Potestates, Throni, Dominationes &c. Col. I. 16. tamen ord-

ordinarium Magistratus Politici munus inter homines admini-
strare nec possunt Angeli, nec debent; non possunt, quia civitas, vel
Respublica non constat ex Angelis, nec ex angelis & hominibus, sed
ex solis hominibus, & visibilem conversationem exigit, quæ spiri-
tibus angelicis, ut invisibilibus, non competit; nec debent, quia
nuspam hoc Deus præcepit, vel instituit, & ordinavit. (c) sed
Humanas, quod non tantum in omnibus versiculis hujus Psalmi
satis evidenter innuitur, sed v. 7. disertis verbis adstruitur: Vos sic-
cut HOMINES moriemini. B. Lutherus in Comm. super h. l. pecu-
liarem emphasin ex oppositione Filiorum DEI, vel Elobim, &
Filiorum Adam, inquirat scribens: Quandoquidem Deo non acce-
ptum ferunt illam divinitatem, sed ingrati sunt, quasi nihil habeant
ex Deo, tum hic comminatur eis pœnâ gravem fore scilicet, ut desituantur,
exuantur, & puniantur divinitates, & moriantur, non ut Dei,
aut Filii DEI, sed ut HOMINES, ut tum in vita, tum in morte, simi-
les sint Hominibus, qui sine Verbo DEI sunt, & pereunt. Nam Ver-
bum DEI discrimen facit inter Filios Adam, & Filios Dei. Qui
Verbum Dei habent, hi non tantum Homines vocantur, sed sancti
Homines, Filii Dei, & Christiani. Qui autem sine Verbo Dei sunt,
hi tantum Homines sunt, b. e. sub peccato, morte, sub potestate satanae
captivi, plane sine DEO. Proinde ignominia, & infamia nomen
est, in scriptum vocari Hominem, vel Filium Adam, & est horribilis
comminatio super totum Ordinem Magistratum, quod hic dicitur,
quod impij Magistratus morientur, UT HOMINES, i. e. in aeter-
num, peribunt. Sic UT est particula veritatis, identitatis, admira-
tionis, exaggerationis, comminationis &c. quod ex substrata mate-
ria, vel etiam ex contextu, prolixè demonstrari posset. Et certè,
quod persona Magistratus sint homines, tum ex prima fundatione
Gen. I. 28. tum ex solenni repetitione Gen. IX. 6. tum ex aliis scriptu-
rae locis, evidenter probare, foret in proclivi, nisi res ipsa nota sa-
tis esset, & hac de causa Petrus apostolus ad hebræos Magistram
vocat I. Epist. II. 13. Quare verò non Angelos, sed Homines, ad offi-
cium Magistratus Deus ordinare voluerit, ejus rei plurimas cau-
sas introducit B. D. Christ. Matth. loc. de Magistr. c. 4. g. 1. ubi cau-
sas

tas varias tum ex parte DEI, tum ex parte Magistratus, tum ex parte populi subjecti, longa serie producit.

29. (2) *Ratione Qualitatis*, sic autores Varii qualitates Magistratus varias recensent. B. Hülfeman. d. l. *qualitates Regis ex sanctione, Judais pragmatica, Deut. XVII. 14. seqq.* deducit, (1) quod debeat esse populo Prepositus, qui sit Rex super omnes constitutus. (2) Juri gentium conformatus, qui talis sit Rex, qualem omnes per circuitum habent Nationes. (3) à DEO vel Electus, vel approbatus, vel confirmatus, quem Dominus Deus tuus elegit, cum sit ordinatio DEI Rom. XIII. 1. (4) Non barbarus, nec peregrinus, sic ex ipso regno oriundus, de numero Fratrum tuorum eliges Regem: non poteris alterius Gentis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus, scil. ordinarie, vel à priori, vel de jure, secundum legem. (5) Non fastuosus, multiplici satellitio, vel equitate stipatus, quibus facile nervus rerum gerendarum consumitur. (6) à regno non alienus, ut affectu majori trahatur ad alia regna: non reducet populum in Egyptum, equitatus numero sublevatus, praesertim cum Dominus praceperit vobis, ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. (7) nec libidinosus, sed castitiam studiosus, cum Regem maxime castitas ornet: non habebit uxores plurimas, quae alliciant animam ejus, vel juxta textum Hebr. ne recedat cor ejus. (8) nec avarus, sed ordinarius, iisque mediocribus redditibus contentus: nec argenti, vel argenti cumulabit immensa pondem. (9) verè pius & religiosus, quia postquam sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteromion legis hujus in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Levitica tribus, & habebit secum, legetq; illud omnibus diebus vitae suae, ut discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba, & ceremonias ejus, quae in lege praecepta sunt. (10) Nec superbus, vid. ratione sui, cum superbia sit proximus ad ruinam casus: nec elevetur cor ejus in superbiam. (11) neq; tyrannus, ut tyrannice cor elevetur super fratres, vel subditos suos. (12) relictus & perfectus, vereq; quadratus & immotus, semper sibi constans: ne declinet in partem dexteram, vel sinistram, ut longa tempore regnet ipse, & filius ejus super Israel. Alii qualitates Magistratum ex Exod. XXI. X. 21. notant, quas prolixè B. D. Christianus Matthiae d. l. persequitur,

nos

nos de proprietatibus, & qualitatibus Magistratum ex Mose pauca, tantum *es Es avóves* producimus, nim. quod Magistratus, juxta *Jethronis* consilium, a Spiritu S. comprobatur atq; confirmatum, debeant esse. (a) *Viri*, tum *etate*, non *pueri*, tum *sexu*, non *famine*, tum *judicio*, non *stulti* &c. (b) *Viri roboris*, qui robore non tantum *corporis* sint ornati, sed *animi* robore pariter armati. (c) *Viri timentes Deum*, utpote cum timor Domini sit omnis, *etiam civilis sapientia*, vel *prudencia*, tum *fundamentum*, tum *initium Psalm. CXI. 10.* (d) *Viri sapientes*, nim. *debita sapientia*, *prudencia* & *experientia* instructi. (e) *Viri Veritatis*, qui sint amantes *veritatis*, tam in *verbis*, quam in *factis*, & omnis *sinceritatis* atq; *justitia*. (f) sint *esores avaritia*, non *dogo Qd'yo*, cum munera facile Magistratus oculos excæcent *Sir. XX. 30. B. Hülfemannus* e quidem observat, quod hæc sint *requisita Magistratum inferiorum & subordinatorum*, & propter hos etiam apud *Mosem* introducta sunt, *αυαλόγως* tamen etiam ad supremum facile Magistratum accommodantur, sicut absq; difficultate cuilibet apparet.

30. (3) *Ratione Quantitatis*. Sic loquitur Deus in oraculo nostro non *singulariter*, sed *pluraliter*, *Vos*: indicans *universalitatem* quandam, non e quidem *indeterminatam*, quasi vid. omnes Magistratum gerere possint, siquidem hoc nec *natura*, nec *prudencia*, nec *politia*, vel *Reipublica*, nec *ordini*, nec ipsi *Magistratus muneri*, vel *aliis consentaneum*, cum nec omnes præesse, nec omnes regere conveniat: sed potius *determinatam*, cum hic, quoad *sensum relatum & immediatum*, ad *impios* tantum *Magistratus*, sicut *antecedentia* contextus, & *consequentia*, luculenter indicant, sermo dirigatur; quoad *sensum absolutum & mediatum*, quem in hac tractatione potissimum intendimus, in *universum* ad omnes *Magistratus* respectus habeatur. Et certe temporibus omnibus horum non exigua multitudo viguit, cum unumquodlibet *Regnum* suum requirat *Regem*, unusquisq; *Principatus* suum *Principem*, unusquisque *Dominatus* suum *Dominum*, in *Oligarchia* dominium sit penes *Optimates*, in *Democratia* regimen fundamentaliter hæreat penes *Populum*, sed administrationem obtineat ab iis, qui *Populi suffragiis* ad *exercitium Democratici Regiminis* sunt electi.

31. *Mediatè* verò pronomen *Vos* respicit etiam *Materiam*
circà quam, vel *Objectum*: nam illi, qui h. l. per *Vos* notantur, &
Magistratus appellantur, non *circà nihilum*, sed *circà certum ob-*
jectum versantur, cum sint *personæ non Theoretica*, sed *practica*,
 non *otiosa*, sed *operosa*, vel *negotiosa*, secundum illud: *Magistra-*
tus officium non est otium, sed negotiorum negotium. Objectum Ma-
gistratus uno verbo dicitur Respublica, quia *circà publicorum ad-*
ministrationem Magistratus officium occupatur. Complectitur
 autem *Respublica* (1) *Publicas personas*, quia Magistratus *circà sub-*
ditorum, seu personarum publicarum, gubernationem, tanquam
circà suum objectum personale, versatur. Tales equidem in ipsis ver-
 bis *explicite* nō allegantur, *implicite* tamen insinuantur, dum *Elo-*
him alii subordinantur, & sub *Eljon*, *Filiis Excelis*, vel *Excelis*, *in-*
feriores alii collocantur, qui propterea, juxta *Paulum Rom XIII. t.*
ἑταυρα ὡς υἱοὶ, subordinati, subjecti, subditi, vocantur: sed in
antecedentibus & consequentibus clarius indicantur. Nam v. 7. *gene-*
raliter Homines vocantur, quasi *de vulgo*, *de plebe*, Magistratibus
contradistincti, vel *oppositi*, *Vos*, sicut *HOMINES*, morieturini: sic
 igitur *Magistratus*, ratione *spatiæ*, sunt *Elohim*, vel *Dii terrestres*,
 ratione *naturæ* sunt *homines*, ratione *juris* sunt *Magnates*, ratio-
 ne *facti* sunt *Homines*, ratione *DEI* sunt *dominatores*, ratione
mundi sunt *pauperum & afflictorum oppressores*, ratione *veræ di-*
gnitatis sunt *Filii Eljon*, ratione *prava voluntatis* sunt *Filii Adam*,
 ratione *officii* sunt *fundamenta terra* v. 5. ratione *maleficii* sunt
vocumenta terre, ratione *divina subordinationis* sunt *Excelis Filii*,
 ratione *tyrannice gubernationis* sunt *Dei hostes*, vel *inimici*, ratio-
 ne *status* sunt *singulares Principes*, ratione *casus*, *vulgares homi-*
nes, quia sicut *tyranni cadere* dicuntur v. 7. ratione *divini muneris*
 debent esse *benefici*, ratione *tyrannici oneris* sunt *malefici*, ratione
subditorum defensionis sunt *homines peculiariis*, vel *eminentioris*
sortis, ratione *subditorum offensionis & oppressionis* sunt *homines*
communis & miserabilioris mortis, dum, secundum illud *Poeta vul-*
gatum: *Ad generum Cereris sine cade & sanguine pauci Descen-*
dunt Reges, & *sicca morte tyranni*, quod in *sacris tragicis casus*,
Pharonis, Siben, Og, Adonibesek, Agag &c. in *profanis Neronis*,

Do.

Domitiani, Juliani, Phocæ, Sardanapali, & aliorum, contestantur. Deinde specialiter non omnes, sed aliqua tantum classes in antecedentibus introducuntur, cum primis eorum, qui præ cunctis aliis Eboria, cura, tutela &c. Magistratus indigent, quales sunt (1) Egeni (2) pupilli (3) Humiles & abjecti (4) afflicti. Longe vero plures dantur Subditorum classes, de quibus alibi.

32. (2) Publicas Res, quia Magistratus circa publicas res totius communionis, tanquam circa objectum reale, dicitur occupatus. Res autem illæ publica non sunt unius generis, siquidem dantur (1) Res Ecclesiastica, quia Magistratus etiam circa sacra versatur, & externa, quæ sunt Ecclesia, publico munere curat, hinc etiam utriusq; Decalogi Tabule Custos appellatur. (2) Res Politica, quæ sunt proprium & immediatum Magistratus Objectum, cum Magistratus Politicus directe circa Politicum objectum sit occupatus (3) Res æconomica, circa quas etiam suo modo Magistratus curam debitam suscipit, si non immediate, tamen mediate, si non æconomice, tamen politicè, si non quoad administrationem, tamen quoad directionem, vel gubernationem, si non quoad curam, tamen quoad tutelam, si non quoad laboris expeditionem, tamen quoad publicam defensionem &c. Neq; publicas illas res Psalmus noster prorsus negligit, etiam si disertis verbis has differentias in oraculo non adducit. Nam ad res Ecclesiasticas respicit v. 7. ubi DEus dicitur in Synagoga DEI stare, & Magistratus ipsos judicare: Jam autem Synagoga tum res Ecclesiasticas comprehendebat: Res politicas v. 7. attendit, dum judiciorum politicorum, & publicorum mentionem facit: item v. 5. ubi Psalter fundamenta terræ producit. Et v. 8. dum judicium terra totius, & Hereditatem omnium gentium introducit Res æconomicas v. 3. & 4. respiciunt, dum Magistratus Eboriam & curam ad egenos & pupillos, ad pauperes & afflictos remittit.

33. (5) Publicas actiones, circa quas pariter, tanquam circa formale objectum Magistratus Politicus occupari perhibetur. Et varie quidem sunt actiones, circa quas Magistratus curam suscipere tenetur: Psalmus autem noster judiciales saltem actiones introducit, & quidem alias de facto, quales in mundo communiter fi-

ri solent. alias *de jure*, quales in officio Magistratus ex intentione DEI fieri debent: de prioribus loquitur v. 2. *Usquequo judicatis iniquitatem, & facies impiorum sumitis*; duo commata, duo notant capitula *judicium vitia*, n. *vitiosam judicium* κακοδικίας, usquequo; *judicatis iniquitatem*, quibus exposuit & *vitiosa κακοδικίας*, diuturnitatem, quod hæc actio vitiosa sit continua, sit perpetua, nunquam interrupta, cum Spiritus S. ipse nondum ullū videat finem, dicens: *usquequo?* Bakius notat, quod indicet hæc vocula, iudices iniquos obstinatos valde esse in sua malitia, eaq; non recentis, sed inveterata, & ideo sic Assaphum loqui, *Usquequo judicatis inique*, wils doch das ansehen gewönnen/ac si à iudiciis vestris malis nunquam discessuri essetis; *grave est peccare*, sed *gravius sine sine peccare, & cessare nolle*. Lutherus dicit, Assaphum hic respicere, ad *successionem malorum judicium perpetuam*, hat doch die Schelmerey von anbegn der Welt gewehret/und wehret noch; iudices quidem moriuntur, & illis, qui moriuntur, alii succedunt aber sie finden stracks die Schlüssel/ folgen ihren vorsehren nach daß *inventarium* des Teuffels saget/ *Et Tu perverse judica*, ut *iniquitas* istud non tollatur, sed sella *judicium fatalier* quasi sit annexum, inique judicare, donec veniat, qui Magistratum aboliturus, orbemq; & *judicia* judicaturus est: & *vitiosa κακοδικίας*, quidditatem, nam *inique judicare* est nihil minus, quam partes legitimi iudicis expedire, secundum affectus, non secundum actus judicare, *fontem* iustificare, sed *fontem* damnare, quod utrumq; gravissima coram DEO dicitur abominatio Prov. XVII. 5. titulo *judicij*, vel *justitie*, mala patrare, vel *injustitie* patrocinari: vel, juxta Bakium, dare pro *medicina* mortem, quod *malis* esset *medici*, pro *veritate* mendacium, quod *peffimi* esset *Theologi*, pro *aquitate* *injustitiam*, quod *judicis* esset *perversissimi*: & κακοδικίας, *universalitatem*, quia loquitur *indefinite pluraliter*, propter *magnum* iniquorum *judicium multitudinem*, propter *inveteratam* *malorum judiciorum consuetudinem*. Alterum capitale vitium est *judicialis ηγοσα πολησια*, *Et facies peccatorum sumitis*, h. e. juxta *Hesbuium* ad h. l. in quos graviter DEI loco animadvertere debeatis, eos excusatis, protegitis, provebitis, ornatis. in ipsorum gra-

nam iudicium inflectitur, & eorum scelera adjuvatis. Si quis mundi
 Imperia adspiciat, & singulas examinet Politias, non aliam gu-
 bernationis formam inveniet, Nimis enim veræ sunt querelæ:
Dat veniam corvis, vexat censura columbas: Et jura, pudorq; &
 conjugii sacra a fides fugiunt Aulas. Item Sanctitas pietas fides, pri-
 vata bona significant, quæ juvat, Reges eant. Et Anacharsis dixit:
Leges esse similes telis aranearum. Et licet non omnes palam id fate-
 antur, sed aliud præ se ferant: tamen pleriq; Governatores idem
 censent, apud se, quod *Demetrius*: *Quicquid vult Demetrius, hoc*
sanctum est apud Deum, & iustum apud homines, Plutarch. in vita
 Demetrii. Hoc nim. omnes omnium gentium Historiæ testantur.
*Sumere proinde facies nihil aliud est, quam sumere varas lar-
 vas personarum respectuum*, vid. larvatarum speciem dignitatis, auto-
 ritatis, consanguinitatis, affinitatis, potestatis, utilitatis, & quæ sunt
 aliæ vel affectuum, vel respectuum larvæ, quibus oculi iudicum fasci-
 nantur, & profus excœcantur. De jure pariter bonæ Magistratus
 actiones judiciales introducuntur, quales sunt (1) *judicare egenis*,
 qui plerumq; à ditioribus premuntur, & tantum non opprimun-
 tur, juxta versiculum: *Pressa est paupertas, opulentia splendida re-
 gnat, Divos ubiq; valet pauper ubiq; jacet*. (2) *judicare pupillis*, qui
 sunt à parentibus, & consequenter ab omnibus derelicti, vel om-
 nium injuriis expositi. (3) *judicare humilibus*, vel *oppressis*, qui
 caput alias erigere nequeunt, animum abjectum gerunt, nec sibi,
 rebusq; suis prospicere possunt. (4) *judicare dicitis & pauperi-
 bus* talibus, qui dorso potius incurvo, quam recto procedunt,
 und können sich weder am Leibe, noch an dem Verstande gut behelffen /
 sicut etiam *littera* apud *Ægyptios* incurvata scribitur, & sic à
Dalib distinguitur, quod hoc recto, vel erecto fiet argulo; hinc
 ab Hebræo *Rasib* græcum *ῥαος* nonnullis descendere dicitur:
Irus & est subito, qui modo Cræsus erat. Quod de his iudiciis hic
 legitur, de similibus aliis subintellegitur.

34. Deniq; *Materia* ex *ῥαος* hinc modo, vel *ἀναλόγως*
 etiam Magistratui tribuitur, quæ *ῥαος* in varias sive partes,
 sive *dotes*, distribuitur, quales dicuntur alias jura *supreme Maje-
 statis*, utpote (1) *jus ferendi, interpretandi, mutandi, abrogandi, exe-
 quendū*

quendi &c: leges. (2) jus instituendi Magistratus inferiores (3) jus appellationis, vel extreme provocationis (4) jus armorum, vel belligerandi. (5) jus pacificandi. (6) jus Legationum (7) jus pactorum & Confederationum (8) jus cudendi monetam (9) jus tributorum & vectigalium. (10) jus Comitiorum &c: Talia quidem in Psalmo nostro verbis explicitis non inveniuntur, implicite tamen, quando dicitur, *Vos estis Elobim, & Filii Abissimi*, cuncta jura *Majestatis*, vel *Celsitudinis* subindicantur.

34. *Causa* nunc sequitur *Formalis* in verbis *Estis Elobim*: non dicit *Vos fuistis Elobim*, nim. ante meam sive dictionem, sive constitutionem: siquidem ante DEi vel ordinationem, vel constitutionem, nulla Magistratibus *publica Majestas* competit: *Homines* sunt, non *Principes*, antequam Deus eos Magistratus esse jusserit, neq; dicit, *Vos eritis*, quasi non à divina constitutione, sed à Magistratum futurorum vel intentione, vel contentione, vel operatione, vel laboriosa comparatione, pendeat *Majestas*: Dei dictum, factum: quam primum Deus ex suo decreto dicit, & dicendo facit Magistratus, tunc valet illud, *Vos Estis Elobim*.

35. Ubi tamen observandum, quod verbum *Estis* non habeat significatum *absolutum*, sed & *relatum* & *comparatum*: *relatum*, dum hoc *Elobim* esse necessario respicit ad DEum, & ab eo tantum omne suum esse trahit: *comparatum* v. dum comparatè Magistratus tantum *Elobim* est, nim. ubi, quando, quamdiu, *quamlate* &c: *Dominium* Deus Magistratui concedit, Hoc *Ens* vero non dicitur *internum*, sed *eternum*, non *verbale*, sed *reale*, non *naturale*, vel *essentiale*, sed *accidentale*, non *physicum*, sed *politicum*, non *personale*, sed *officiale* &c:

36. Qua ratione *forma Magistratus* in his verbis, *Estis Elobim*, variè considerari potest, nim. (1) quod non sit *forma verbalis*, quæ tantum in nudis verbis, vel in rhetoricis *elogiis* consistat. (2) neq; sit *nudè nominalis*, quasi tantum in *illustri*ssimis *appellationibus* consistat, nuda *nomina* præ seferat, rem ipsam non possideat. (3) neq; tamen sit *essentialis*, quasi Magistratus *essentialiter* eminentiam illam obtineant, aut *per Essentialiam* sint *Elobim*, vel etiam *Altissimi*, quod soli DEO proprium. (4) neq; sit *naturalis*, quia *Magistra*

gistratus hoc non habent à natura, neq; per naturam, sed per DEI
 divinam gratiam, sicut communiter in suis titulis fatentur: *Nos
 DEI GRATIA LEOPOLDUS: Nos DEI GRATIA JOHANNES
 GEORGIUS III. &c.* (5) neq; sit *moralis*, cum Magistratus dignitas
 nequam *morbis* acquiratur, sed divinitus concedatur. (6) neq;
 sit tantum *usualis*, quando quis *de facto* sibi potestatem & auctori-
 tatem Magistratus vendicat, sicut ipse Diabolus talem sibi pot-
 estatem in regna mundi totius arrogat *Matt. IV. 9.* & nonnun-
 quam alios Tyrannos, & nequam homines ad *potestatis usum* exci-
 tat, etiam si nullo titulo juris id ipsum fiat, sed potius dicitur
forma quædam *officialis*, quia *Magistratus* sunt *Elohim*, divinum
 officium gerentes, tanquam *Majestatis divina* legati, *voluntatis di-
 vine*, *secretarii*, *potestatis divina*, *plenipotentarii*, *autoritatis divina*
Commissarii, vel sunt *Elohim terrestres* ab *Elohim caelestis* depen-
 dentes, & hujus officium in his terris gerentes, vel *Personam* Ejus
 referentes.

37. Hæc autem *Forma Civilis Magistratus*, in hoc *Elohim*
Esse, nobis exposita, *tria* potissimum respicit, nim. à priori se fieri,
 quod non per se sint *Elohim*, sed ab alio fiant *Elohim*, *Ego dixi, Ego*
dedi, Ego feci, Vos Elohim esse, nim. (1) per *collationem divina* supe-
 rioritatis, cum *Elohim* vi vocis superioritatem aliquam inferat,
 sicut *Psal. XXIX. 20. 21.* de Davide dicit ipse DEUS: *Posui ad-
 jutorium in potente, & EXALTAVI* electum *de plebe mea: Inveni*
DAVID servum meum, oleo sancto meo unxi eum &c. Sic *populus*
Israel postulavit Regem supra se, *I. Sam. IX. 5.* *Constitu* nobis
Regem, qui judicet nos: & v. 7. Deus conqueritur: *Non te abjec-
 runt, sed me, ne regnem SUPER eos. c. XII. 1.* *Samuel* nomine DEI
 dicit *Israelitis*. *Ecce audivi vocem vestram juxta omnia, quæ locu-
 ti estis ad me, & constitui SUPER Vos Regem &c.* Nam quando
 jus divina superioritatis consequitur *Homo Privatus*, tunc ipso
 jure fit *Magistratus*. (2) per *collationem divina* Majestatis, sicut *Da-
 niel* Regi *Balsasar* dicit c. V. 18. *O Rex, Deus Altissimus regnum &
 MAGNIFICENTIAM, (Majestatem,) gloriam & honorem dedit*
Nabuchodonosor Patri tuo, & PROPTER MAGNIFICENTIAM
*(Majestatem) quam dederat ei, universi populi, tribus & lingua tre-
 mebant & metuebant eum, quos volebat percussis, & quos vole-*
bat

bat, exaltabat, & quos volebat, humiliabat. quando
 autem elevatum est cor ejus & spiritus illius obfirmatus
 est ad superbiam, depositus est de solio regni sui, & GLORIA (Maje-
 statis) ejus ablata est, & à filiis hominum ejectus est, sed & cor ejus
 cum bestiis positum est & c: donec cognosceret, quod POTESTA-
 TEM HABERET ALTISSIMUS in regno hominum, & quæcumq;
 voluerit, suscitabit SUPER ILLUD. Ethoc etiam ipse Rex Na-
 buchodonosor suis literis c. IV. profiteretur, nim. quod ex superbia
 contra DEum Majestate collata sit abusus, dum eam sibi tribuit
 v. 27. Nonne hæc est Babylon Magna, quam EGO adificavi in Do-
 mum Regni, in robore fortitudinis mee, & in GLORIA DECORIS
 MEI? Luth. Zu Ehren meiner Herrlichkeit / & in Glossa subjungit:
 Sie vergißt der König / von wem er sein Königreich (seine Herrlich-
 keit) hat / erhebt sich / als hette erß durch seine gewalt / und wiß er-
 langet / und muß es anders lernen / nim. per horrendam uera uoq;
 Phorsw, dum omni Majestate spoliatus, ab hominibus separatus, ad
 bestias ablegatus, instar bovis cibatus, donec cognosceret, quod Do-
 minetur Excelsus in regno hominum, & quæcumq; voluerit, det illud
 v. 29. Id quod etiam cyentu certo comprobatum, sicut ipse Nabu-
 chodonosor v. 31. 32. 33. 34. prolixè recenset. Sic per collationem di-
 vine Majestatis homo fit Magistratus, per sublationem divinæ
 Majestatis desinit esse Magistratus. (3) per collationem divinæ pote-
 statis, sicut Christus ipse dicit Pilato Job. XIX. 1. Non haberes ad-
 versus me potestatem ullam, nisi tibi DATUM esset DESUPER: si-
 quidem apud Deum est sapientia & fortitudo (potentia Heb.
 גבורה Luth. gewalt) ipse habet consilium & intelligentiam Job. XII.
 13. Tu Rex Regum es, dicit Daniel II 38. & DEUS Celi regnum &
 facultates & potentiam & gloriam dedit Tibi: hinc de eodem per-
 hibetur e. V. 38. quod tam diu sit ad bestiarum vitam & sylvam
 condemnatus, donec cognosceret, quod POTESTATEM haberet
 ALTISSIMUS in regno hominum, & quæcumq; voluerit, suscitare
 soleat SUPER illud Conf. c. IV. 14. 21. 29. ubi Rex Nabuchodonosor
 idem literis suis contestatur. Hac certe potestate, vel potentia di-
 vina si carerent homines, Magistratus officium, instar Elohim, ad-
 ministrare non possent. (4) per collationem divinæ auctoritatis, quæ
 priores

priores consequitur, & per gloriam in Sacris literis passim explicatur: nam ipsa Sapientia Coelestis, vel Elobim, Filius dicitur. Nec iam sunt divitiae & gloria Prov. II. 8. per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt v. 15. per me Principes imperant, & potentes decernunt iustitiam v. 16. Hinc DEus figere dicitur Magistratum, seu paxillum, in loco fideli, qui sit in solium gloriae, super quem suspendant omnem gloriam Esa. XXII. 23. 24. gloriam & magnum decorem (Hebr. laudem & Majestatem) imponere super Eum. Psal. XXI. 6.

38. (II) Ratione sui 7° Esse Elobim, quia ratione dicitur Esse Magistratum, vel Elobim, in divina sive vocatione, sive Constitutione, sive ordinatione: (a) sunt Magistratus Elobim in divina vocatione, tanquam in formali fundamento: nam sine vocatione Magistratus neque Magistratus est, nec Elobim, sed per vocationem divinam, est Magistratus, est Elobim, & tamdiu manet Magistratus, quamdiu manet in divina vocatione: sed vocationis respectus hic non est casualis, vel externus, sed formalis, vel internus, sicut quilibet homo dicitur in certa vocatione vivere, quae vocatio fundamentum est omnium operum vocationis; est vera forma Magistratus, quae dat esse, dat distingui, dat operari: dat esse, quia per vocationem divinam Magistratus est Magistratus: Ego dixi, Vos estis Elobim. Illustre cernimus exemplum in vocatione Josuae, qui populo Israelitico praefectus in locum Moysi. Nam cum Num. XXVII. 16. 17. Dominum pro Successore rogasset Moyses: Provide, ait Dominus, Deus Spirituum omnis carnis, Hominem, qui sit super multitudinem hanc, & possit exire, & intrare ante eos, & educere eos, vel introducere, ne sit populus Domini, sicut oves absque Pastore: Statim dixit Dominus ad Moysen: Tolle Josue, Filium Nun, Virum in quo est Spiritus DEI, & pone manum tuam super eum, & statues eum coram Eleazaro sacerdote, & omni multitudine, & dabis ei praecepta cunctis videntibus, & partem gloriae tuae, ut audiat eum omnis Synagoga filiorum Israel. Haec licet de vocatione casuali, quoad sensum & statum immediatum, loquantur, ipsam formalem vocationem tamen, seu fundamentum omnis gubernationis, involvant. Dat distingui, quia per hanc divinam ad Principatum vo-

F

catio-

actionem Magistratus, tanquam Elobim, distinguntur à statu domesticò, vel Oeconomico, in quo Paterfamilias habet potestatem summam in familia, sed privatam, non publicam, & jure gladii divinitus non armatam: à statu hierarchico, vel Ecclesiastico, in quo Ministri verbi potestate divina per verbum DEI gaudent, instructi gladio non externo, sed interno, non corporali, sed spiritali, sicut Paulus inquit II. Cor. X. 4. arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia DEO, ad destructionem munitionum, consilia destruentis. Deniq; dat operari, cum exvocatione divina fluant omnes publicæ Magistratus expeditiones, quatenus Elobim est.

39. (b) Sunt Magistratus etiam Elobim in divina Constitutione, tanquam in formali munimento, vel stabilimento, quia ratione pariter non prima creatio, vel constitutio causalis, sed creatio continuatio, vel constitutio formalis, hic insinuat, per quam Magistratus id semper est, quod est, & Elobim manet, atq; firmiter in officio consistit. Nisi Dominus custodierit civitatem (S) Civitatis Principem frustra vigilat, qui custodit eam. Quam primum hoc divine constitutionis munimentum, & conservationis sepimentum, Magistratui subtrahitur, statim corruiere necessum habet, sicut Psalmes, vel ipse potius DEAs, immediate sequenti versiculo post Oraculum nostrum indicat: Sicut unus de Principibus, vel Tyrannis, caderis. In Constitutione divina sunt Elobim, in cessatione divina constitutionis sunt Elilim, meræ vanitates, & sic tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant.

40. (c) Postremo Magistratus sunt Elobim in divina ordinatione, tanquam in formali ornamento, quia sunt *ראש* & *דואר* *ראש* *הבית*, ordo, vel ordinario DEI Rom. XIII. 1. 2 non tantum *ראש* *הבית*, vel causaliter, sed etiam *ראש* *הבית*, seu formaliter. Sicut enim celestes Elobim, Pater, Filius & Spiritus S. Deus ordinis sunt, & non confusionis I. Cor. XIV. 33. Et ordine cuncta pulcherrime in magno mundi regno circa creaturas disposuerunt: sic etiam terrestres Elobim sunt ordinis amatores, observatores, conservatores, in toto regno, cui sunt à summo rerum Moderatore perfecti, cum rota Republica communiter per Ordinem describatur, & constituatur.

Ordo

Ordo pulchritudinis est causa, vel mater, sicut confusio turpitudinis, vel deformitatis est autor. Pulcherrimum Regnū dicitur, ubi cuncta iusto stant, vel ambulant ordine. Mater etiam certitudinis est Ordo; nam ubi recte sunt omnes ordinati, quisq; certo novit, certo facit ad scopum certo dirigit suum opus: sicut in confusione vel nulli, vel pauci norunt, & faciunt, quæ suarum sint partium. Hinc ordo fit causa firmitudinis, quia rectius ordinata facile, firmiterq; consistunt, sicut confusa facile, subitoq; corrumpat. Ordo quoq; celsitudinis capta videtur: nam in Ordine convenienti semper datur ab imo progressus ad primum & summum. Et sic ordo deniq; felicitatis, & omnis abundantioris utilitatis origo, si quisq; faciat quod suum est, & ad bonum publicum omnes in actionibus suis contendant, sicut B. Lutherus de cujuslibet vocatione loquitur: Ein ieder lerne s'ine lection, so wird es wol im Hause stohn. Felix, imō felicissimum illud Regnum, ubi Magistratus est Verus Elobim, & instar Elobim omnibus in eminentia praordinatur, & omnia reliqui cum omnibus rebus, & actionibus, in obedientia debita, tanquam subditi, subordinantur.

41. (III) A posteriori, quoad operari Elobim, quæ ratione forma dicitur in legitima Muneris principalis administratione consistere, cujus speculum excellentissimum, evidentissimum, & sufficientissimum in hoc Esse Elobim Magistratibus exhibetur. De hac vel operatione, vel administratione multa tum ex Psalmo nostro, tum ex aliis scripture locis notari possent, sed excrevit jam labor, & ad finem properare jubet brevitatis amor Vid. B. Luth in pulcherrima Commentatione Psalmi presentis Tom. II. Wirreb. lat. p. 338. seq. Dn. D. Christoph. Matthiae in syst. Theol. loc. XXXV. cap. V. qui prolixè causam istam expedit. Nos ex hoc compendium verborum faciemus, & summa tantum capita leviter attingem. Dicitur igitur Elobim Terrestrialium Operatio consistere, in administratione Muneris Magistratus (i) Ecclesiastica, quæ spectat ad Ecclesiam, cujus externa Magistratus etiam gubernat, cum sit utriusq; Tabula Decalogi Custos, & hoc officium consistit tum in veræ religionis susceptione, ac per totum Regnum introductione, tum in

veræ religionis propagatione, conservatione, & defensione: *tunc*
in religionis corruptæ restauratione, vel reformatione, quæ
prolixè Theologus laudatus distinctis sectionibus atq; regulis,
juxta sacras literas, persequitur p. 502. 503. seq. (II) *Politica*, quæ
spectat ad *Rempublicam*, vel *objectum sibi proprium*, & hoc vel est
Togatum, pacis tempore, diciturq; tergeminum, vid. (1) *ομοβρω*
κός, vel *Legislatorium*, secundum quod *Magistratus Politicus* Deū
Elohim imitari, suisq; subditis leges honestas, & utiles præscribere
debet, ut normam certam vivendi, vel omnium actionum ha-
beret (2) *δικαστικός*, vel *officium judicarium*, secundum quod Magi-
stratus Politicus, ut *Elohim*, secundum leges accurate judicare,
legumq; sanctissimam & inviolabilem autoritatem conservare
tenetur, cum leges absq; observatione sint instar campanæ sine
p. f. illo (3) *κολακίδης*, vel *officium vindicatorium*, secundum quod
legum transgressores atq; violatores debitis pœnis, atq; meritis
supplicii afficiuntur, sicut *Pavus* inquit *Rom. XIII. 4. Magistratus*
Dei Minister est, tibi in bonū, si autem male feceris, time, nō enim fru-
stra gladium gerit. Dei enim Minister est, vindex in iram ei, qui, quod
malum est, agit. Vel est *Sagax* tempore belli, secundum quod Ma-
gistratus belligerandi jus exercet, & subditos atq; totam *Rempu-*
blicam adversus omnes hostes publicos tuetur, ut quilibet in pace
sub sic & vite sua commode, & securè vivere queat. Hæc, & alia,
publicam Magistratus functionem concernunt. Et certe luculenter
in hoc *Esse Elohim* publicorum officiorum administratio nobis
exhibetur. Nam *Elohim summus*, verus Deus, non sui, sed nostri,
vel mundi totius causa semper operatur *Joh. V. 17.* sic etiam *Magi-*
stratus non sui, vel utilitatis propriæ, causa suas *officiales operationes*
instituire debet. Neq; *Deus Elohim* unquam circa rerum crea-
tarum conservationem non est occupatus, sed potius assidua gu-
bernatione totius universi bonum commune totius Macrocosmi
promovet. *Pater meus usq; modo semper operatur*, inquit *Christus*
Joh. V. 17. & ego operor. Nam si per unicum saltem momentum
conservativus Hujus influxus circa totius, vel partium etiam
sustentationem ac ordinationem cessaret, vel totum mundi re-
gnuni,

gnum, vel conſervatione divina deſtituta creatura, ſtatim errere
neceſſum habent. Sic etiam *Magiſtratus Elobim* ſemper debet
eſſe negotioſus, nunquam otioſus circa rerum omnium in regno
tum *conſervationem*, tum *ordinationem*, tum *gubernationem*, la-
borioſiſſimus. Nam *Magiſtratus officium* non eſt otium, ſed *negos-
tium*, imò *negotiorum negotium*. Quod in corpore dicitur *anima*,
hoc *Magiſtratus Elobim* in Republica. Dum anima corporis par-
tes animat & gubernat, quodlibet ſuum in corpore præſtat offi-
cium: ſic etiam *Magiſtratus Elobim* totius Reipublicæ corpus cum
omnibus membris animare, ordinare, gubernare tenetur. *Vita
Regis* vulgo dicitur *Vita Regionis*: vel ut alii: *Si bene Rex habeat,
rex bene ſemper habet*.

42. Accedimus tandem ad *Cauſam finalem*, quæ nobis in
Oraculo noſtro non obſcurius exhibetur, quando *Dij Terreſtres*,
vel *Politici Magiſtratus Filii Altisſimi* nuncupantur. Licet enim a-
lias *Elobim*, & *Filii Altisſimi*, pro *ſynonymis* habeantur, & idem *Filii
Altisſimi* cum *Elobim* inferre videantur, hic etiam *Tituli* hi diſtincti
pro eodẽ *objeto* materialiter ſupponantur, in loco *derivato*, vel
allegatione Chriſti *Joh. X. 34.* non aliter accipiantur, vel repetan-
tur (qua ratione copulativa *Vav. Hebr.* & *Latinorum Et, & ſyn-
taſis* accipienda venit) attamen ſi *termini*, vel *Tituli* præſentes in-
ter ſe mutuo conferantur, multiplex infer eos diſtinctio notari
poſſet. Nam (1) *titulus Elobim* ſimplex eſt, nomen *Filiorum Elobim*
compoſitum (2) *Elobim* primitivum ratione *ſignificationis*, ſed *Filii
Altisſimi* *derivatum* quid inferunt, cum *Filij* *dependentiam* ab alio
notent. (3) *Elobim* rem ipſam designat, *Filii Altisſimi* tantum *origi-
nem rei* videntur indicare, (4) *Elobim* magis *Dominii formam* im-
portat, ſed *Altisſimi Filii* magis quandam à *forma dependentiam*,
vel aliquam *metam* denotat. (5) *Elobim* *antecedens* exprimit, quod
eſt *natura*, vel *forma* *Dominii* ſed *Altisſimi Filii* *conſequentiam*, &
finale aliquam *dependentiam* exhibent. (6) *Elobim* *iplum ſtatim
regentem* infer ſed *Altisſimi Filii* non *per ſe*, ſed *per Altisſimum*,
non *propter ſe*, ſed *propter Altisſimum* *Eminentiam* habere dicun-
tur. Ex quibus, & aliis plurimis facile cuilibet apparet, quod hic
Titulus ſuo modo *finalis* ſit. quod etiam hoc loco *cauſa doctrinæ
plentioris* obſervare, vel paucis *explicare* volumus.

Judi-

48. Indicatur autem hoc titulo (T) *Finis Magistratus ultimae*
res, isq; geminus : Alius respectu DEi, nim. DEi Gloria: nam dicuntur
Altissimi Filii : sicut igitur Filii non suam, sed Eius, cujus sunt
Filii, gloriam ac honorem qvære debent, & ab hoc mandato divi-
no, juxta præceptum *quartum*, obligantur: *Honora Patrem tuum,*
& Matrem tuam Exod. XX. 12. sic etiam *Magistratus* non sunt
divi *negotii*, sed *is divi negotii* Filii, qui cuncta non ad suam, sed
ad *av' negotii* Patris gloriam referre tenentur, tum quia Deus
omnia fecit, & dixit propter seipsum, propter suam gloriam Prov.
XVI. 4. sic etiam h. l. dixit propter seipsum, decrevit propter seip-
sum, fecit propter seipsum, ut Magistratus essent *Elohim*, h. e. pro-
pter *Nominis sui gloriam*. Communiter equidem Reges & Principes
sibi, suæq; gloriæ, multa tribuunt, quemadmodum vivum nobis
exemplum in *Nabuchodonosore* monstratum, prout superius nota-
vimus ex *Dan. IV. 26. 27* ubi pomposè Rex in palatio regio deam-
bulabat, & sibi potentiam & gloriam omnem arrogabat dicens:
Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni,
in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? B. Lutherus in
Comm. super h. l. nostra verba graviter exponit: *Hic ponitur hoc*
verbum ponderis magni, Dij estis, quod scil. Magistratus, Dij sunt, &
vocantur, atq; hoc inflat eos, & facit superbire. Fatetur quidem
eos esse Deos, & habere potestatem. Verum hoc turpe est, quod non
agnoscunt, A QVO HABEANT, sed ea sic perdire abuuntur, QVASI
A SEIPSIS DII sint, quasi NIHIL DEO, nec hominibus debentes,
& illa abuti possint pro sua libidine, quasi ipsi PER SE DII sint, SINE
DEO, & SUPER OMNEM DEUM. Hic jure in os ressit eis, & acerrime
objurgat illorum arrogantiam, & dicit: *Pulchre nostis, Vos esse*
DEOS, & habere potestatem, quam ibi fuistis attenti, cito, & mire do-
ciles? Verum ecquando discetis, unde hoc habeatis? Si Ego Pater
& DEUS ubi amor meus? Si Dominus, ubi honor meus? ubi meum
verbum? Vos utiq; non dixistis ipsi Vobis: Dij estis, Ego, Ego dixi, Dij
estis, Meum mandatum, & meum verbum, NON VESTRA SAPIEN-
TIA, Vos Dij estis creati & facti verbo meo, sicut calum, & omnes
creaturæ, Non EX VOBIS DII ESTIS, aut NATI DII, quemadmo-
dum Ego, nisi Ego mandassem, & ordinassem, Non essetis Dij, ille opes,
illi tituli, Majestatis, illa potentia, ille splendor rerum, ille terræ, regna,
provincia, populi, non vestra sed mea sunt. Ego dedi, Ego donavi vo-
bis,

*bis: Vos vestris viribus hæc non parare, hæc paratæri possētis. Sed quæ
 pulchrè grati estis, quod me, & verbum meum pedibus calcatis, & ne pro
 Deo quidem habetis. Verum si verba satis sunt, hic forsân Deo respon-
 sabunt omnes Principes, & dicent: Quid? Annon pro Deo Te habemus?
 Absit. Si nescis, quam prolixè honorem tribuamus Tibi, quam
 magnificè grati simus, vel titulos nostros intuerè, Nos DEI GRA-
 TIA &c: DUX: Nos DEI GRATIA REX. Item Nos
 N.N. DEI GRATIA Episcopus &c. Hic audis, quod nostram potestatem,
 tanquam à Deo acceptam, palam agnoscimus. Quid requiris amplius?
 Verba quidem hæc, fateor, vera sunt, & Principes decet talia scri-
 bere, sed qui ore tenus tantum ea agnoscunt, pertinent ad illum populum
 de quibus Esaias 29. dicit: Populus hic labiis me honorat, cor autem es-
 tum longe est à me. Et Christus: Non omnis, qui dicit mihi, Domine,
 Domine, intrabit in regnum celorum, sed qui facit voluntatem Patris
 mei &c: Et Paulus 1. Cor. 4. dicit: Non in sermone est regnū Dei, sed
 in virtute. Quorsum a. profueris, quod verbosè tenus profiteris, te Dei
 Gratia Principem esse, cum cor tuum, & tota vita tua, non alia sit,
 quam impia, quasi nullum habeas Deum, vel à teipso sis Dominus, quasi
 libertatem habeas contra mandatum Dei, omnia pro libidine faciendū.
 Nam qui verbum Dei non magnificat, ille etiā ipsum Deum non ma-
 gnificat. Summus enim & optimus cultus Dei est, per verbi cognitionem
 aliter n. Deus nec coli, nec cognosci potest. Cum nunc Dii illi, neq; vere-
 bum, neq; mandatum Dei curent, plane non habent Deum, cum **VA-
 SI EX SEIP SIS SUNT DII, arrogat SIBI POTESTATEM, & illum
 versam pro mendacio habent, Ego dixi, Dij estis. Hic autem vide, quod ius-
 quisq; Princeps sit, qui hunc Titulum, DEI GRATIA, sic gerat, ut non
 aliud ore, aliud corde promittam habeat. Maxima pars gerunt hunc Ti-
 tulum in testimonium ipsi & iudicium, & sub pretextu falso Sancti
 Nominis Dei, ut crudeles & impii Tyranni bis blasphemii sunt in Deum.
 Hæc & alia B. Lutherus graviter in laudato Commentario differit, quæ
 certe dignissimum, ut ab omnibus Magistratibus, frequenter evolvatur,
 & cum attentione legatur.***

43. *Alius respectu Politia, vel Publicæ Rei, sic Salus publica supre-
 ma lex, supremus scopus esto. Sicut enim Altissimus in altis sedet, non
 ratione sui, sed ratione mundi ratione nostris, vel ratione macrocosmi,
 & ratione microcosmi, tum ut integritatem macrocosmi conservet, tum
 ut felicitatem microcosmi, vel omnium hominum, cum primis Ordi-
 num, à se constitutorum, Ecclesiasticis, Politicis & Oeconomis, semper
 mudi-*

multiplicet: ex *alio* omnia cernit, ex *alio* omnia bona decernit, ex *alio* omnia bona mittit, ex *alio* omnia bona facit, atq; distribuit: sic etiam *Altissimi Filii* suum *Benevolam* & *beneficum Patrem* imitari tenentur, ut non in *alio* modo sedeant, sed ex *alio* bona provideant, *subditorum bona* promoveant, atq; *bona publica, salutem publicam* promoventia, cunctis distribuant.

44. (1) *Finis Magistratus subordinatus*, qvi dicitur *Bonum* cuiusq; *privati*, qvò ostendit *Paulus Rom. XIII. 4. Magistratu DEi Ministere st, Tibi in bonum*: & hic *Paltes* etiam idem insinuat. Nam hic *Altissimus* est *Optimus*, est *Maximus*, & non nisi *bonum* nostrum intendit, non nisi *bonum* nostrum attendit, non ad aliud, nisi *bonum* nostrum, contendit: *Magistratus* ejus *Filii* sunt; *Filii* non *generationis*, verum *imitationis*; *Bonum* igitur *singulorum subdito* m prudenter intendere, semper attendere nec ad aliud, nisi *bonum* *subditorum* *singulorum*, viribus omnibus contendere debent, nim. ut explicat *B. N. Christ. Matthia d. l. c. 6 g. 3. (1) ad bonum Naturale*, qvo *subditis* de victu, vel annona, vel aliis rebus *naturalibus* prospiciant, exemplo *Josephi Gen. XLI. 34. 35. 36. (2) ad bonum morale*, qvo *subditis* *leges honestas & salutare*, ad qvas *vitam* suam componant, præscribunt. (3) *ad bonum civile*, qvo *gladio publicam honestatem*, & *subditorum tranquillitatem* defendant *Rom. XIII. 4. (4) ad bonum spirituale*, qvo *veram religionem & pietatem* promoveant atq; custodiant, ut sint *Ecclesia Nutritii Esa. XLIX. 23. & Custodes utriusq; Tabule Decalogi*. Nunc etiam de *Proprietatibus*, vel *Attributis Magistratus* ex hoc *Oraculo* multis agi possent, utpote de *Veritate*, *Necessitate*, *Divinitate*, *Majestate*, vel *Autoritate*, *Potestate*, *Utilitate*, *Antiquitate*, *Stabilitate*, *Universalitate* *Magistratus* &c: vel etiam de *Beneficiis & Operibus Ejus*; sed angustia pagellarum ista non capit. Tantum igitur hoc unum addimus.

SOLI DEO SIT GLORIA!

Terrestres Elobim sunt Reges, teste *Dauides*,
Atq; *Magistratus* caelica *sceptra* gerunt.
Coelica *sceptra* DEI per *Terram* rite *gubernant*,
Quotquot in *Orbe* suam *iusit* habere *Vicem*.
Nomine sunt *Elobim*, *Nomen* dedit *Illud* *Isdem*.
Ipse *DEUS*: *sanctum* *Nomen* & *Omen* erit.
Munere *divino* *gaudent* *Elobim* *Terrestres*,
Cur *modo* *Res* *careat* *Nomine* *Tanta* *suo*.
Nam *divina* *manet* *Majestas* *semper* *in* *Illis*,
A *Domino* *pendet* *quando* *Regentis* *Onus*.
Ornat *Eos* *Regis* *Regum* *Divina* *Potestas*,
Quando *Regentis* *opus* *pendet* *ab* *ore* *DEI*.
Armat *Eos* *summum* *Divini* *culmen* *Honoris*,
Quando *Regentis* *Honor* *floret* *Honore* *DEI*.
Talia *nunc* *meditare* *piè*, *DOCTISSIME* *RITTER*,
Terrestres *Elobim* *totus* *Honore* *colis*.
Qvos *DEUS* *exaltat*, *nunc* *exaltare* *laboras*,
Atq; *Magistratus* *Emolumenta* *notas*.
Terrestres *Elobim* *devoto* *pectore* *condis*,
Ac *ab* *abundanti* *pectore* *verba* *seris*
Perge *DIIS* *PATRIÆ* *TERRESTRIBUS* *optima* *ferre*
Votis *devotis*, *his* *studiisq;* *sacris*.
Sic *Domino* *Celi*, *Terrestribus* *atq;* *placebis*
Diis, *qui* *sponde* *dabunt* *prospera* *fata* *Tibi*.
Ut *variis* *studiis* *PATRIÆ* *servire* *libenter*
Possis, *atq;* *feras* *commoda* *multa* *Bonis*.
His *faveat* *semper* *Benedictio* *larga* *Jehova*
In *TERRA* *PATRIA* *sic* *BENEDICTUS* *eris!*

Hec

Feliciois Ominis ergo

f.

JOHANNES Deutschman/D.

Non ego TE numeris patiar, RITTERE, sileri
Adhuc inornatum meis.

Nam tua prolixo Virtus est carmine digna,
Clarâq; lauru dignior.

G

Mitto,

Mitto, quàm doctus sis *Lingua*, mitto *Poesin* !
Totum sibi Te vendicat
Theilogre, cujus nunquam non signa secutus
Omen merere Nominis.
Qvippe, quod est mirum, citò respondere paratus,
Nec tela non retundere ;
Nec minus adversas scis partes ritè tueri,
Plaudente Summò *Praside*.
Nunc ais : Hòc Scriptò rationem reddere par est
Meis PATRONIS, quos DEI
Gratia conserveat ! Bonus inde probabere Civis ;
Nec plura deerunt pramiis.
Et quod si Patrias sospes remeàris ad oras,
Velim salutes sospites,
Qvos Tibi laudavi, longò mihi tempore notos.
Amicus haud rotundus est,
Sed stabilis durat. Non intervalla locorum
Satis probata cordium
Vincla usquam dirimunt, nec tempus difsecat ullum.
Sed desino complurium.
Vive diu ex voto, felicibus utere fatis,
Nec vive *Leucoris* immemor !

L. M. Q.
d'Joxed.

M. JOHANN. Weiser / P. L. Caf.
& Lyc. Wittenberg. Rector &
Director. &c.

DIA MAGISTRATUS defendis munia, RITTER,
Atq; boni Nomen Civis habere studes :
Hac Patria PATRIBUS pietas est grata, DEOq;
Ergo feret digno digna brabea VIRO.

f.
MICH. EUSER, Trans. SS. Th.
& Phil. Stud.
Gabri-

Gabriel Ritterus Saxo

avayę duplici in Cs resoluta Prodit:

Bearis? Sic est: gratulor!

Noscitur æstivi postquam rediēre calores,
Fertilis, an sterilis sit vocitandus ager.
Ille graves largā compensat messe labores,
Cultorem lolio ludit at iste suum.
Tu Patriis qui Leucorea es translatus in arva
Maturus fructus fertilitatis habes.
Publica nec quęnvam possunt hæc fallere signa;
Testem ipsam cathedram, differis unde, voco.
Anne igitur digno, Rittere *BEARIS* honore?
SIC EST: debentur Præmia magna Tibi.
Quæ tandem referes? Laudem hic, cum ulaberis illic
Patria muneribus factus in arva redux.
Hinc ego (si bona vota juvant,) Tibi Pectore toto
GRATULOR, & cœptis omnia fausta Precor.
Vive Tibi longos, Patria, & Genitoribus annos,
Felicij; petas recta Paterna pede.

JOHANNES WELTHER,
S.S. Th. & Ph. St.

Gabriel Ritterus Saxo

Per Avayę duplici in Cs resoluta, prodit:

Abis Cultor? Sertageris

Ergo Novensilium *CULTOR*, Rittere, Sororum,
Leucorea, ultra non iterabis? *ABIS*.
Sic est, o nostra non ultima portio vita!
Lætiã haud post hac nos cumulabis, abis.
Heu mihi! quod migras hac sede, nec amplius ora
Castalio mecum fonte lavabis, abis.
Non sine laude tamen, (quod publica signa probârunt)
Fontibus Albiacis sed benè lotus, abis.

G f

Florida

Florida namq; tuo qua vertice, munere Phoebis,
 SERTA GERIS, possunt significare Decus.
 Sed privata volo, non laurea sarta Magistrum;
 Hæc licet ex merito sumere dignus eras.
 Lator honore Tuo, totusq; in vota resolvor,
 Nam tantis captis quid nisi fausta precer?
 I! Promas fructus Patriæ. Tuâ, linquere vitam
 Cum coget fatum, fama Superstes erit.

Gratulabundus deproperabat

MART. CZIEGLERUS, Coronâ-Tran-
 silvanus, SS. Theol. & Phil. Cultor.

Hæc foreos quamvis vibret furor impius icibus
 Perdere queis satagit Dogmata sancta Dei:
 Attamen hæc pietas conatur frangere molem;
 Scilicet hæc pugnat Numine fulta sacro.
 Hoc igitur fretus felici nomine certas,
 Ritttere, & Muls prælia grata moves.
 Omen adest faustum: non decerunt certa brachia,
 Cum patrii repetes dulcia tecta soli.

His Præf. Dn. Resp. animo & corde
 applaudebat,

Dan. Schobelius Lap. Transf.
 SS. Theol. & Phil. Stud.

Claræ perennes Hellados, æmulis
 Augebat aras innemofynes, Duce
 Tirynthiô, palestra surgens,
 Roboris emeriti cacumen.
 Ursit Pelasgam, laurus Olympicas,
 Pubem, decoris sive proœmiâ
 Magmenta sive, sive fessum,
 Spes peteret tirubans, cœlensma.
 Fugacis ergo tanta frequentia,
 Dum vana, lustrat phlasmata, gloriæ;
 Perstante quæ pœana comptu
 Laus trahit, hospitiô carebit?

Cata.

Catastra, CHRISTUS Phosphorus, excita
Diffeminatis largiter ignibus,
Splendore Spiritus, sequestret,
Coeligenis analecta pugnis.

Manante, diam hanc, feligis inapiger
Sudore, lucem Gabriel; unice
Cui robur EL GIBBOR

Egregios animetq; cursus.

Heroa clarum, pugna Academica,
Te, Doct. Ritter, nunciet hostibus,
DEO probatum, Patriaeq;
Praemia subvenient labori!

Per-Eximio Dno. RITTERO

Prolixiori votò, quàm carmine,
Praest. Dn. Resp.

f

Martinus Kelpius Holdrilagino-Transyl-
vanus, SS. Theol. & Phil. Stud.

Εὐδόκιμοι Ἀρχόντες, ὀλυμπία τείχεα γαίης,
Ἐκ θεῶ ὕψιστο πέλει γδ μηδὲν ἐκείνων
Θεόπερον παρέχεσσι καλοῖς δωρήματα πιδλά,
Τὴς ἢ κολάζεσσι θνητῶν πονήσσι πονηρέσσι.
Πευκαλίησσι Φρεσὶ Χρυσῆς φεράποντας ἔοντας
Σάροντες, θάλασσα τὰ φρονήματα Μισῶν.
Τένεκα Ἀρχόντων ἐνήμων, πολὺ Φίλιππε φίλε,
Ἀξιοπαύετο ἐγχερεῖς πόνω ἀξιοπαύετο
Βασίλει θεῶ ὕψιστων Σ' ἐς Πατρίδα χῶραν
ἔστει τοι Ἀρχόντας ποτικᾶδιμα δῶρα. Φερτίμην.

Praestantissimo ac Politissimo Dn. Respond:
Amico suo & Populari honoratissimo, atq;
optimo, de egregio Theologicorum labo-
rum specimine ex animo gratul.

JOHANNES KREMPES, Cibiniò-Transylv.
S.S. Theol. & Phil. Stud.

Usqve

U^sque adeò verum est : Ex duris Gloria surgit,
Quæ Tibi, mi Fautor, multo discrimine parta est.
Nam Patriâ cedens, male strato tramite Dactum
Alpes scandisti rigidas, tot inhospita tesqva
Hospes transisti : maduit sudoribus ultum
Corpus ; non unquam fessum Te mensa refecit
Zautior, ast epulæ viles, capræq; quietis
Hora brevis, nox infomnis, labor improbus, instar
Hostis collectas carpsert corpore vires.
Dura sed aufugiunt, succedit Gloria merees,
Nempe Magistratûs est dum defensio cordi ;
Asseris hunc etenim tantis successibus, ut sis
Ipse Magistratûs cognato dignus abunde.
Gratulor, hoc super est, referant Tibi dona Brabeutæ,
Vires marcore ereptas pia Patria reddat :
Sic sua virtuti constabit Glõria perpes.

*Hiscæ Per-Ex. Dn. Resp. de edito specimi-
ne, emensioq; vitæ Academicæ cursu grat.*

JOH. KLEIN Purim. Trans. SS. Theol.
& Phil. Stud.

VIRI
GENÉROSI, NOBILISSIMI, AMPLISSIMI, PRUDENTES
atq; CIRCUMSPECTI,
DNN. MÆCENATES ætatem devenerandi!

Divina profectò virtus est, ac Viris summâ auctoritate propria, & posse juvare alios, & velle. Nam bene aliis facere hoc solum, ut *Synesi verbis utar*, habent homines cum DEo commune. Quamobrem bonitate & beneficentiâ nihil melius, aut præstantius, arbitrabatur *Arpinas*. DEus enim ut Summum Bonum est; ita omnia optimè fecit; nec potest nisi bene agere. Quod si hoc ipsum pluribus expositurus essem, difficilior foret exitum, quam principium, invenire. Quid? quòd nec ullius tantum est ingenii flumen, neque ulla dicendi aut scribendi tanta vis, tantaq; copia, quæ non dicam exornare, sed enarrare Summi beneficia *Numinis* possit. Sic etiam illi, qui Ejusdem vices in his terris sustinent, nunquam propius ad DEI similitudinem accedunt, quam cum sunt benefici. Neq; Ethnicis, a vero veri DEI cultu alieni, hoc benefaciendi, studium intermiserunt. Itaque etiam relatum legimus, *Titum Fl. Vespasianum* recordatum quondam inter cœnandum, quòd nihil cuiquam boni toto die præstitisset, memorabilem hanc accedro dignissimam edidisse vocem: *Amici, diem perdidisti*. In mentem hic etiam mihi venit *Cimonis*, cujus Corn. Nepos, castissima orationis Auditor, meminuit, munificentia: utpote quem *pedise qui semper cum nummis secuti sunt, ut si quis opis ejus indigeret, haberet, quod statim daret, ne differendo videretur negare*. Ut plura hic loci commemorare Exempla superseadam. Vestram, PATRES PATRIÆ MUNIFICENTISSIMI, eamq; decantatissimam ipse festari habeo benignitatem. Quousq; enim mihi in celeberrima Electorali ad Albim Academia studiorum gratiâ vivere sicut; illud ipsum post DEum, liberalitati *Vestrae* acceptum referendum est.

Facere proinde non potui, quin VOBIS, NUTRITII nunquam nosti eâ, quâ par est, ratione honorandi, pro maximis in me collatis beneficiis. grati animi tesseram pro virili meâ decernam. Quam si serenâ, uti spero, accipietis fronte, habeo abunde, undè mihi, meisq; studiis gratuler. Nec dubito, quin Vobis, EVERGETÆ MAXIMI, pietatis hoc monumentum, licet levissime munusculum videatur, perquam optimè probeatur. In hoc enim non ob-

obscure declaratur, quanta sit Muneris Vestri, quò summa cum laude, in dulcissima Patria; ornamentum, emolumentumq; fungimini, Amplitudo. Satis enim testimonii de summa, quã polletis, Autoritate, dictum est, si *DEUS VOS DEOS* nuncupet. Quemadmodum etiam benignissimum illud Numen benignitatis suã radiis totum collustrat orbem: Ita Vos, *PATRES CONSCRIPTI*, nihil quicquam eorum prætermisistis, quibus Patria omnis non posset non florere. Ut verò piorum Clientum est, ac Subditorum, pro Magistratùs sui incolumitate ardentissimas ad DEum effundere preces: ita nunquam ego & Vestram Omnium, & universã Patriã Salutem, Divinã commendare misericordiã, defethiscar, DEus conservet Vos ex Voto florentes quàm diutissimè / ita precatur

GG.NN. AA. VV. NOMINIBUS

Perscribam Wittebergæ
in Muséo meo, IV. Id. Maj,
A.R.S. clò loc LXXXI,

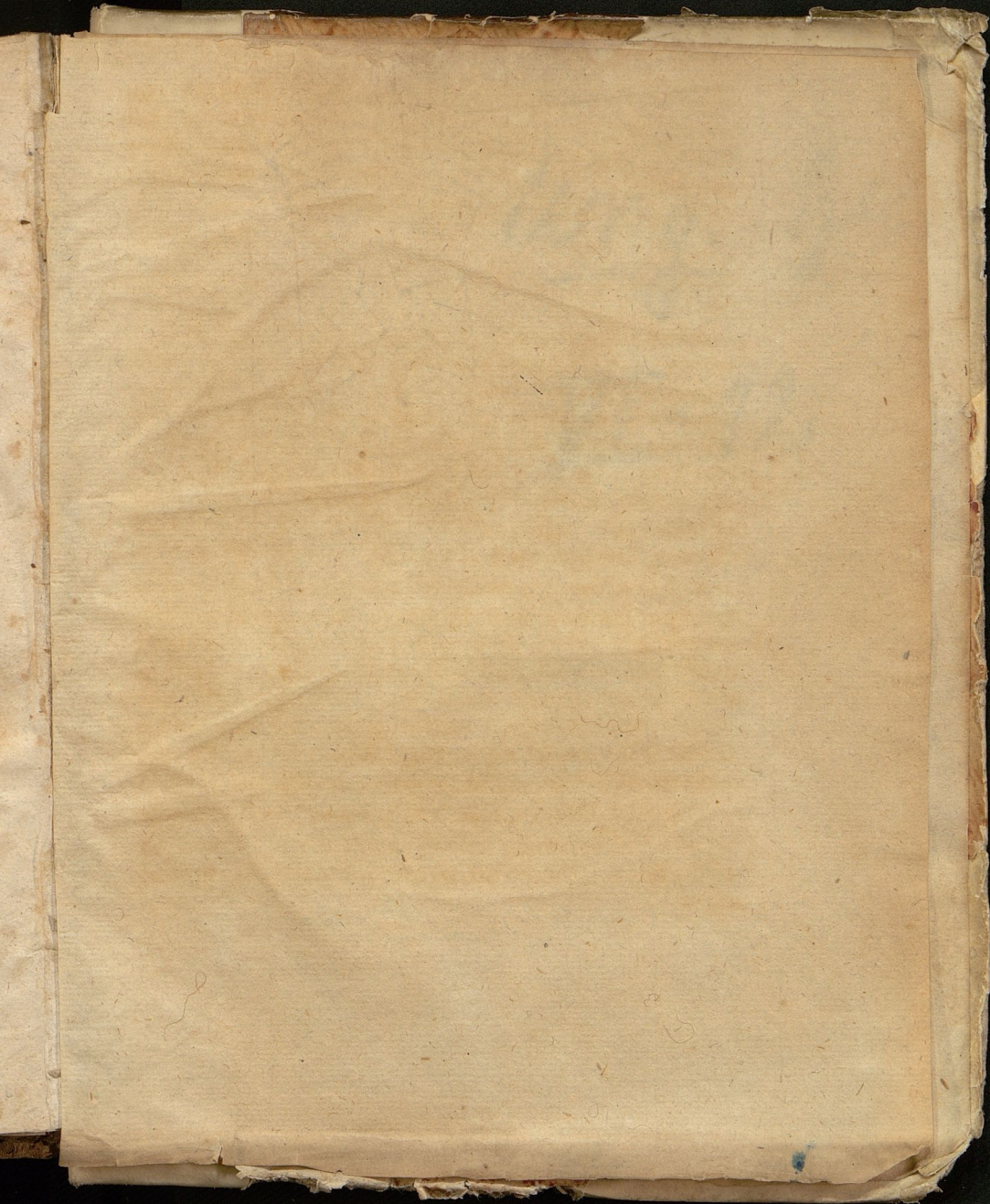
plus quãna

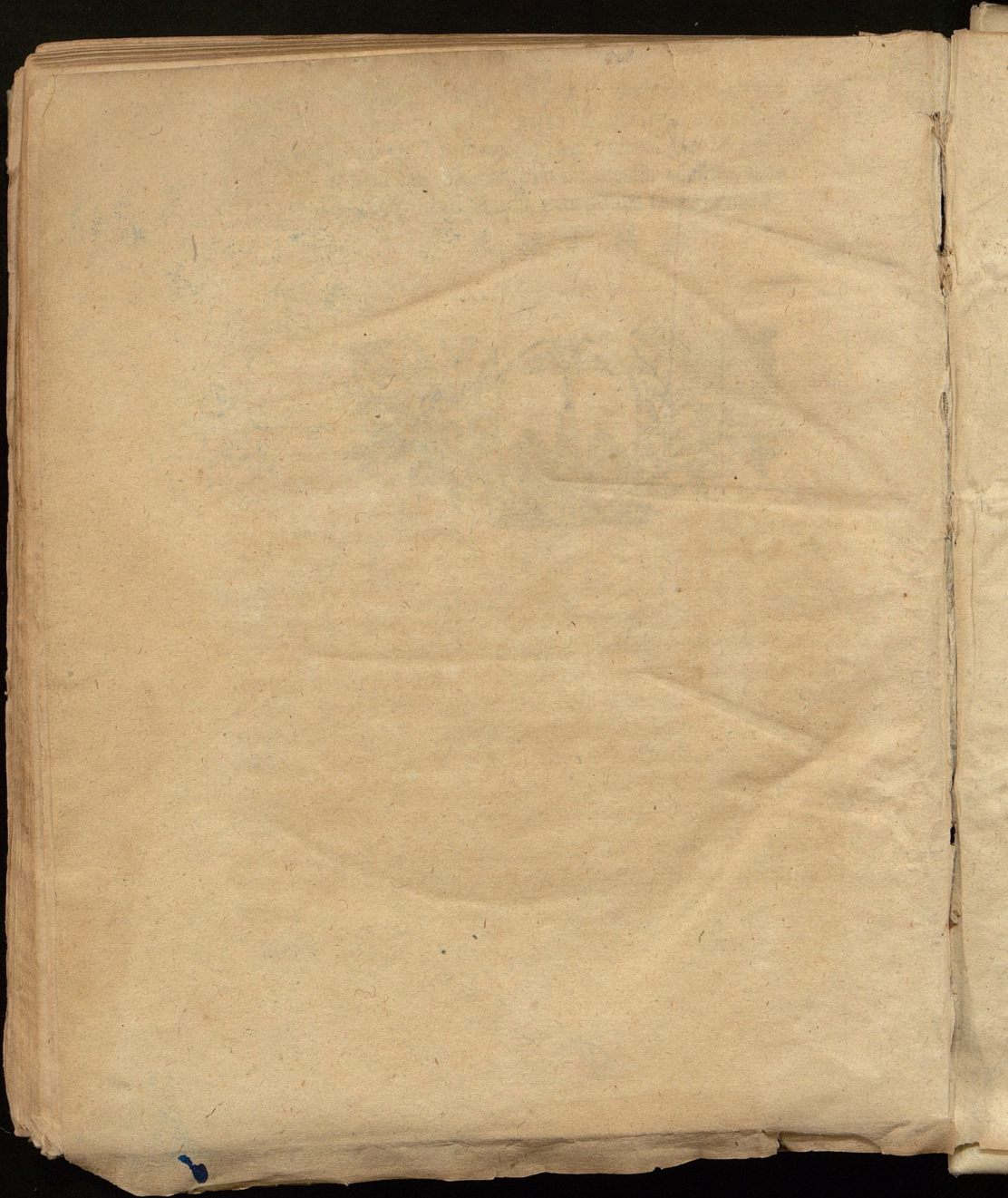
Solduriorum lege,

obstrictissimus

Cliens,

GABRIEL RITTER, Cibiniensis
SS. Theol. ac Phil. Stud.,

Umg. - Bte

VI - 12.

ULB Halle

3

002 724 804

56

Vb 17

7

כַּתוּבָה
DISSERTATIO THEOLOGICA
DE
TERRESTRIBUS
ELOHIM,

b. e.
MAGISTRATU POLITICO,

QUAM
JEHOVAH ELOHIM clementer annuente,

Ex
Psalm. XXCII. comm. 6.

In florentissima Electorali ad Albim Universitate,
PRAESIDE

VIRO SUMME REVERENDO, MAGNIFICO, AMPLISSIMO atq;
EXCELLENTISSIMO,

DN. JOHANNE *Deutschmann*/

S.S. Theol. Doctore, Ejusdemq; in Inclyta Leuco-
rea Prof. Publ. Celeberrimo, Alumnorum Ephoro
Gravissimo,

DN. Patrono, Praeceptore, ac studiorum suorum Pro-
motore, omni pietatis atq; observantia cultu aeternum
suspiciedo,

Publicæ, placidæq; disquisitioni proponit
GABRIEL RITTER, CIBINIO TRANSYLVANUS,

S.S. Theol. ac Phil. studiosus,
Ad diem Maji A.C. 1711. XXCI.
IN AUDITORIO MAJORI.

WITTEBERGÆ, Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.

